

Comisiynydd
Cenedlaethau'r
Dyfodol
Cymru

**Future
Generations**
Commissioner
for Wales

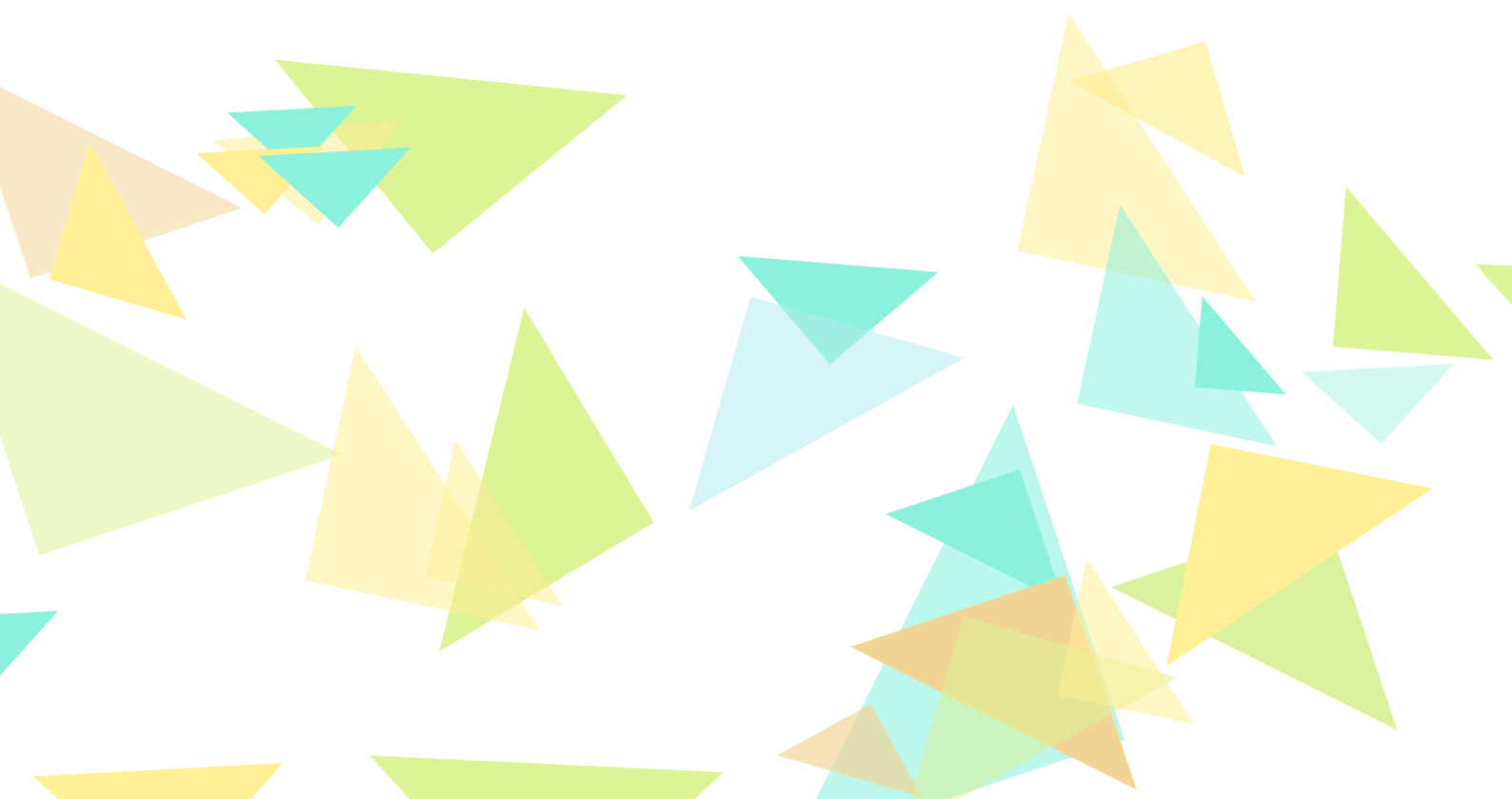
Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2020

Gadewch i ni greu'r dyfodol gyda'n gilydd

Pennod 5
Meysydd ffocws

Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2020

Meysydd ffocws: Sgiliau ar gyfer y dyfodol

Y dyfodol a ragwelir ar gyfer sgiliau	04
Y Weledigaeth - Arfogi pobl nid yn unig ar gyfer gwaith, ond i fyw bywyd	05
Canfyddiad pobl o sgiliau	09
Eich Llais	11
Heriau a chyfleoedd i newid	12
<ul style="list-style-type: none">• Rhaid ystyried sgiliau fel gyrrwr ehangach llesiant• Cynllunio a pharatoi ar gyfer sut y bydd datblygiadau technolegol arloesol yn newid ein ffordd o fyw a gwaith• Hyrwyddo'r galw cynyddol am 'sgiliau meddal'• Ail-feddwl cymwysterau i adlewyrchu sgiliau ar gyfer y dyfodol• Cofleidio dysgu gydol oes fel y norm newydd• Sicrhau fod ein system addysg a sgiliau yn hyblyg i newid demograffig ac yn gweithio i bawb• Manteisio ar ddiwydiannau amgylcheddol newdd yng Nghymru	12 18 22 25 27 29 36
Argymhellion	41
Adnoddau	46

Sgiliau ar gyfer y Dyfodol

Mae'r byd yn newid, efallai'n gyflymach nag ar unrhyw adeg er cof byw. Caiff y newidiadau goblygiadau difrifol i ddyfodol gwaith, y cymuned ac ar ein llesiant. Mae rhoi addysg i bobl a'r cyfle i ddatblygu set cywir o sgiliau ar gyfer eu dyfodol yn cael ei dderbyn yn eang fel agwedd sylweddol o ganlyniadau bywyd gan gynnwys iechyd, sefyllfa economaidd-gymdeithasol a disgwyliad oes. Mae angen inni ymateb yn gadarnhaol i'r newidiadau hyn er mwyn sicrhau bod gan bobl y sgiliau cywir ar gyfer ein dyfodol yng Nghymru.

Sgiliau ar gyfer y dyfodol

Y dyfodol a ragwelir ar gyfer sgiliau

Yn ychwanegol at y tueddiadau byd-eang y manylir arnynt ym Mhennod 1, megis newidiadau demograffig, newidiadau i'n hamgylchedd naturiol ac anghydraddoldebau, rwyf wedi nodi'r tueddiadau a'r rhagfynegiadau perthnasol canlynol sy'n benodol i sgiliau. Gweler hefyd y tueddiadau allweddol ym Mhennod Cymru Lewyrchus.

Tueddiadau i'w wyllo:

Addysg

- Mae cyrhaeddiad mewn ysgolion cynradd ac uwchradd yng Nghymru wedi cynyddu'n gyffredinol yn ystod y blynyddoedd diwethaf, er bod anghydraddoldebau yn parhau gyda phlant o grwpiau ethnig penodol a phlant o gefndiroedd difreintiedig nad ydynt yn cyflawni'r un canlyniadau â'u cyfoedion.
- Mae nifer y gweithgareddau dysgu i oedolion wedi gostwng yn sylweddol dros y 5 mlynedd diwethaf. Yn [2014-15, roedd bron 57,000 o weithgareddau dysgu llwyddiannus](#) ar gyfer oedolion wedi digwydd, o gymharu â thua 34,000 yn 2018-19.
- Ledled y Deyrnas Unedig, mae dysgu ffurfiol yn y gweithle wedi lleihau dros y 15 mlynedd diwethaf.

Cyflogaeth

- Yn 2019, mae [75.8% o bobl o oedran gweithio](#) yng Nghymru yn economaidd weithgar.

- Mae'r economi yng Nghymru yn cael ei dominyddu gan fentrau llai, gyda [98.5% o'r holl fentrau yng Nghymru yn cyflogi llai na 50 o staff](#).
- Mae [Cymru wedi gweld cynnydd cymesur mewn swyddi sgiliau uwch](#) yn y degawd diwethaf a chynnydd bach mewn gwaith sgiliau isel.
- Yr enillion wythnosol gros canolrifol ar gyfer cyflogaeth amser llawn yng Nghymru oedd £509 yr wythnos (2018), sef yr ail gyfradd tâl isaf ar draws gwledydd a rhanbarthau'r Deyrnas Unedig – [gyda'r bwch cyflog rhwng y rhywiau ar 7.3% yng Nghymru](#).

Gweithlu

- [Cymru sydd â'r ganran uchaf o'i](#) phoblogaeth dros oedran ymddeol yn y Deyrnas Unedig, ac mae'n cynyddu.
- Cyflogir [77% o wrywod o oedran gweithio](#), o'i gymharu â 70% o ferched (2019).

Sgiliau ar gyfer y Dyfodol

Y dyfodol a ragwelir ar gyfer sgiliau

Rhagfynegiadau ar gyfer dyfodol posib:

- Bydd 65% o blant sy'n dechrau yn yr ysgol gynradd heddiw yn mynd ymlaen i wneud swyddi nad ydyn nhw'n bodoli eto
- Sgiliau fel creadigrwydd, deallusrwydd emosiynol a datrys problemau fydd rhai o'r pwysicaf yn y dyfodol. Bydd ymddygiad a sgiliau meddal yn fwy gwerthfawr na chymwysterau
- Disgwylir i'r 'economi werdd' dyfu, gyda rolau mewn gweithgynhyrchu, amaethyddiaeth, adeiladu, ynni a thrafnidiaeth
- Erbyn 2030, bydd 81.5% o'r gweithlu eisoes wedi gadael addysg orfodol
- Mae pobl yn debygol o aros yn y gwaith yn hirach yn eu bywydau a bydd angen iddynt addasu a dysgu sgiliau newydd trwy gydol eu hoes
- Gallai mwy o gyfranogiad yn y gweithlu gan bobl dros 55 oed gynyddu lles economaidd a chynhyrchedd yn sylweddol

Y Weledigaeth - Arfogi pobl nid yn unig ar gyfer gwaith, ond i fyw bywyd

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol nid yn unig yn gofyn i ni feddwl a chynllunio ar gyfer y dyfodol, ond mae hefyd yn caniatáu inni ragweld math gwahanol o Gymru. O ystyried bwriad y Ddeddf a natur y pwnc a'r amserlen ar gyfer newid, mae'r weledigaeth ar gyfer darparu'r sgiliau cywir ar gyfer y dyfodol yn radical.

[Erbyn 2050, bydd Cymru wedi symud yn gyflym i system lle mae pobl yn dysgu trwy eu bywydau, gan wella ar y sgiliau presennol a chaffael rhai newydd yn seiliedig ar eu hanghenion unigol.](#) Bydd ein system addysg yn fwy personol a hunan-gyflym, a byddwn yn symud i ffwrdd o broses-seiliedig i brosiect a darparu cynnwys yn seiliedig ar broblemau. (Cymru sy'n Fwy Cyfartal)

Bydd y ffordd yr ydym yn gwerthfawrogi, yn asesu ac yn rhaglennu sgiliau adnoddau wedi newid. Nid yr economi bellach fydd yr unig ysgogwr i ennill sgiliau a dysgu. Wrth i fwy o sefydliadau ail - gydbwyso eu pwrpas y tu hwnt i wneud arian, bydd mwy o alw am swyddi a sgiliau yn canolbwyntio ar agweddau cymdeithasol, diwyllianol ac amgylcheddol bywyd. (Cymru Lewyrchus a Chymru Iachach)

Bydd ein system gymwysterau yn atgyfnerthu'r sgiliau gwerthfawr hyn, gan greu system lle gall pobl ifanc ffynnu a diwallu galw cyflogwyr am sgiliau meddalach. ([Cymru Lewyrchus](#), [Cymru sy'n Gyfrifol ar lefel Fyd-eang](#), [Cymru o Gymunedau Cydlunus a Cymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu](#))

Gan fod technoleg yn chwarae rhan fwy yn ein bywydau, [bydd angen i addysg hefyd gynnwys sgiliau hanfodol](#), megis datblygu sgiliau digidol, rhaglennu, cyfrifoldeb digidol a defnyddio technoleg. ([Cymru Lewyrchus](#) a [Chymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu](#))

Mae gan ysgolion arddi'r plant ddysgu tyfu eu bwyd eu hunain i'w cynnwys mewn ciniawau a dosbarthiadau coginio. ([Cymru Lewyrchus](#), [Cymru Gydnerth](#), [Cymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu](#)) Yn Siapan, mae plant yn paratoi cinio ysgol ffres fel rhan annatod o'u diwrnod ysgol.

[Bydd addysg yn rhoi sgiliau i ddisgyblion y tu hwnt i lythrennedd, mathemateg a'r gwyddorau](#) a bydd yn cynnwys sgiliau dinasyddiaeth fyd-eang (trwy, er enghraifft, gwirfoddoli, gwasanaeth cymunedol neu drwy gydweithredu â busnesau), sgiliau creadigrwydd ac arloesi, ynghyd â sgiliau rhyngpersonol fel deallusrwydd emosiynol, empathi, cydweithredu, arweinyddiaeth ac ymwybyddiaeth gymdeithasol. Bydd y ffordd rydyn ni'n dysgu wedi newid, gyda llawer mwy o gydweithio rhwng y gymuned, busnesau, y sector cyhoeddus a lleoliadau addysg.

Bydd gan ein diwydiannau 'gwyrd' y potensial i gynhyrchu cyfleoedd cyflogaeth newydd ledled cefn gwlad Cymru, yn enwedig gyda'r cynnydd mewn cysylltedd digidol, gan alluogi pobl i weithio o unrhyw le. ([Cymru Lewyrchus](#) a [Chymru sy'n Fwy Cyfartal](#))

Wrth i'n diwydiannau ddod yn garbon isel, gydag 'economi werdd' gynyddol mewn ynni adnewyddadwy a thechnolegau gwyrdd, bydd cenedlaethau'r dyfodol yn eco-lythrennog - gan ddeall cydbwysedd systemau naturiol sy'n ffurfio bywyd ar y Ddaear a lleihau effaith newid yn yr hinsawdd a bioamrywiaeth colled - galluogi Cymru i fod yn arweinydd yn y chwyldro carbon isel. ([Cymru Gydnerth](#) a [Chymru sy'n Gyfrifol ar lefel Fyd-eang](#))

Cyfeirir at y Ffindir yn aml fel un o'r systemau addysg gorau yn y byd ac mae'n cael sgôr uchel yn arolwg y Rhaglen Asesu Rhyngwladol (PISA). Rhai o'r ffactorau sy'n gwneud yr addysg yn llwyddiannus yw:

- Mae mynediad cyfartal i addysg yn hawl gyfansoddiadol; mae disgyblion hefyd yn mynychu eu hysgol leol yn ddiofyn sy'n lleihau'r gystadleuaeth rhwng ysgolion
- Addysgir pob athro i lefel gradd meistr
- Mae system addysg gynnar a gofal â chymhorthdal cenedlaethol ar gyfer plant hyd at bum mlwydd oed
- Mae plant yn dechrau'r ysgol yn chwech neu saith oed ac mae'r blynyddoedd cynnar wedi'u cynllunio o amgylch dysgu trwy chwarae
- Yn 16 oed, mae 90% o bobl ifanc yn dewis parhau naill ai mewn addysg gyffredinol neu addysg alwedigaethol (sy'n cynnwys prentisiaethau)
- [Mae brifysgolion yn rhad ac am ddim ac mae addysg oedolion â chymhorthdal uchel.](#)

Bydd pobl sy'n gweithio yn fwy hyblyg ac yn lleol ac yn rhoi fwy o amser iddynt dilyn diddordebau, hobiau ac arwain bywyd mwy boddhaus sy'n canolbwyntio ar lesiant personol. (Cymru o Gymunedau Cydlynus, Cymru Iachach a Chymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu) Bydd pobl sy'n treulio mwy o amser yn eu cymuned leol yn rhoi hwb i fusnesau lleol ac yn creu mwy o swyddi. (Cymru Lewyrchus a Cymru o Gymunedau Cydlynus)

Bydd sgiliau diwylliannol yn cynyddu creadigrwydd, gwytnwch, meddwl a dylunio arloesol. Bydd ein diwylliant, iaith ac asedau amgylcheddol yn cael eu dathlu ac yn gosod wrth wraidd y system addysg a sgiliau. Rhoddir cyfle i bob plentyn ddysgu Cymraeg a gallu gweithio trwy gyfrwng Cymraeg os dymunant. (Cymru Lewyrchus, Cymru Gydnerth a Chymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu)

Mae cyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus sydd o dan y Ddeddf yn cael ei datblygu a gweithredu amcanion llesiant ar sgiliau sy'n gwneud y mwyaf o'u cyfraniad i bob un o'r saith nod llesiant, nid yn unig tuag at Cymru Lewyrchus.

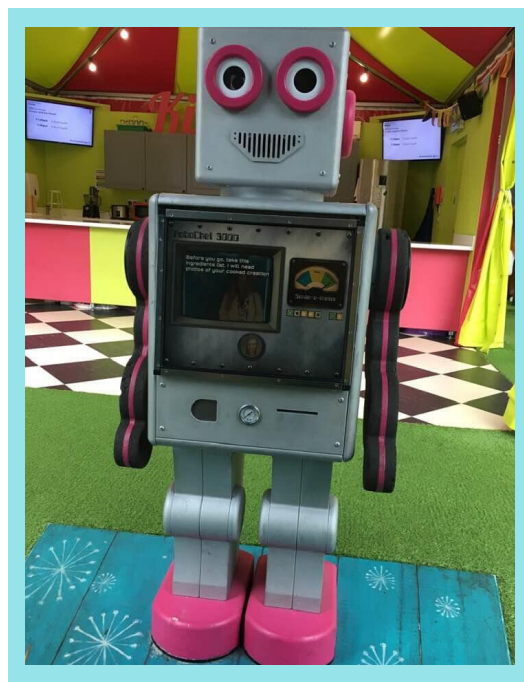
Agorodd yr [Ysgol Werdd yn Bali, Indonesia](#) ei drysau yn 2008. Nod yr ysgol yw siapio arweinwyr gwyrdd y dyfodol. Mae mwy na 800 o fyfyrwyr 3-18 oed wedi cofrestru ynddo ac mae cynlluniau i ehangu'r fenter hon i Fecsico, Seland Newydd a De Affrica erbyn 2021.

Mae gan [gwricwlwm newydd Awstralia](#) y llinell tag "Yn barod am fyd sydd eto i'w ddychmygu" ac mae'n ceisio darparu'r disgyblion â'r galluedd y bydd eu hangen arnynt yn y gweithle; cryfhau cydweithrediad ysgolion a chyflogwyr; a datblygu rheolaeth gyrfa myfyrwyr.

Yn y [Deyrnas Unedig](#), mae athrawon eisoes yn ymgymryd â hyfforddiant trwy [Academi Newid Hinsawdd y Cenedloedd Unedig](#) i ddysgu plant, pobl ifanc ac oedolion i amddiffyn y blaned ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol.

Mae [Eco-Ysgolion](#) yn rhaglen fyd-eang, sy'n ymgysylltu â 19.5 miliwn o blant ar draws 68 o wledydd, gan ei gwneud y rhaglen addysgol fwyaf ar y blaned. Datblygwyd y rhaglen gan y Sefydliad Addysg Amgylcheddol ym 1994, a'i rhedeg yng Nghymru gan Cadwch Gymru'n Taclus.

Fe'i cynlluniwyd i rymuso ac ysbrydoli pobl ifanc i wneud newidiadau amgylcheddol cadarnhaol i'w hysgol a'u cymuned ehangach, wrth adeiladu ar eu sgiliau allweddol. Mae'r rhaglen yng Nghymru yn cael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru ac ar ddim ar gyfer ysgolion awdurdodau lleol, ond mae'n ofynnol fod Ysgolion Annibynnol yn gyfrannu tuag at y cymorth a gânt.

Ym [Mhowys](#), datblygwyd adnodd addysgu gan '[Sector 39: Permaculture Design Academy](#)' ar sut rydym yn mynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd yn yr ystafell ddosbarth. Mae'r prosiect yn mynd ag athrawon a disgyblion drwodd gweithgareddau sy'n eu helpu i ddeall ein hamgylchedd, effaith hirdymor ein gweithredoedd, cynhyrchu bwyd, bwyta a llesiant. Y bwriad yw iddo fod yn adnodd sylfaenol ar gyfer cwricwlwm yr ysgol gyfan ar gyfer arweinwyr yfory.

Mae'r '[Real Play Coalition](#)' yn bartneriaeth rhwng sylfaen LEGO, National Geographic, Unilever, Grŵp Ingka ac UNICEF, a'i nod yw adeiladu sgiliau creadigrwydd ac arloesi mewn plant trwy ddysgu chwareus naill ai yn yr ysgol neu'r cartref.

Mae [Weinyddiaeth Addysg yr Emiraethau Arabaidd Unedig](#) wedi cychwyn y Gyfres Cystadleuaeth Deallusrwydd Artiffisial a Robotiaid, lle mae tua 3,000 o bobl yn cymryd rhan mewn cystadlaethau roboteg, rhaglennu a thechnoleg cenedlaethol a rhyngwladol bob blwyddyn. Mae dros 31 o ganolfannau addysg ledled y wlad yn cymryd rhan yn hyn ac yn gweithio gyda phlant ar sgiliau technoleg.

I gyfrannu at y weledigaeth hon, rwyf wedi canolbwyntio fy ngwaith trafndiaeth ar:

Cynhyrchu adroddiad [Addysg Addas ar gyfer y Dyfodol](#) yn cynnig nifer o fesurau i ddatblygu sgiliau ffitrwydd yn y dyfodol

Rhoi cyngor ar sgiliau i bob corff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus

Cynhyrchu arweiniad ar sgiliau digidol ar gyfer y dyfodol yn fy [Taith tuag at Sgiliau](#)

Cyfrannodd at Adolygiad o Arloesi Digidol Llywodraeth Cymru

Gweler Pennod 6 am ragor o wybodaeth am fy ngwaith.

Canfyddiad pobl o sgiliau

Mae gwranddo ar yr hyn y mae pobl yn ei feddwl a'i gredu yn rhan bwysig o wneud yn siwr eu bod yn cael eu cynnwys. Dyna pam, yn yr adran hon, roeddwn i eisiau rhoi blas o'r hyn y mae pobl wedi'i ddweud wrthyf, ers dechrau fy nhymor ac mewn perthynas â'r adroddiad hwn.

Roedd barn pobl yn cynnwys:

- Mae amddifadedd yn dal i fod yn un o benderfynyddion mwyaf canlyniadau addysgol.
- Mae dysgu'n bwysig oherwydd mae'n cael effaith gymdeithasol. Nid dim ond ar gyfer cymhwyster ac enillwyd neu swydd wedi'i llenwi.
- Nid yw dysgu gydol oes yn cael ei werthfawrogi ac mae cadw pobl mewn addysg bellach neu addysg ran-amser (Addysg Bellach ac Addysg Uwch) yn her.
- Mae salwch meddwl yn dod yn fwy cyffredin ac yn cael effaith ar addysg i blant a phobl ifanc. Dywedodd rhieni wrthyf hefyd fod ysgolion yn ei chael hi'n anodd ymdopi â phlant ag anghenion dysgu ychwanegol.
- Mae angen mwy o bwyslais ar ddeallusrwydd emosïynol, ymwybyddiaeth seicolegol a gwytnwch personol yn y cwricwlwm a dysgu proffesiynol i athrawon.
- Mae angen gwell cysylltiadau rhwng ysgolion, addysg bellach, addysg uwch, cyrff cyhoeddus a busnesau i gynllunio ar gyfer gweithlu'r dyfodol.
- Awgrymodd y busnesau y ceir mwy o gyswllt ag ysgolion yn y cwricwlwm newydd, ond gall fod problemau o ran ymgysylltu ag ysgolion ac o ran rhannu data.
- Roedd busnesau'n galw am ddysgu entrepreneuriaeth yn ehangach mewn ysgolion.
- Gyda diwygio mawr mewn addysg orfodol, diwygio anghenion dysgu ôl-16 hefyd. Ar hyn o bryd, mae pryder nad yw dysgu gydol oes yn meddu ar weledigaeth na chyfeiriad.
- Mae angen mwy o swyddi a datblygu sgiliau ar gyfer yr economi sylfaenol, a chaiff gofal cymdeithasol ei amlygu fel diwydiant a fydd yn cael ei alw yn y dyfodol.
- Mae creadigrwydd a diwydiannau diwylliannol yn ddiwydiant sy'n tyfu. Mae dod â chreadigrwydd a diwylliant i addysg yn helpu pobl i ymgysylltu, nad ydynt wedi parhau i ddysgu o bosibl.
- Mae angen i bobl fod yn barod ar gyfer mwy o 'swyddi gwyrdd', yn enwedig yn y Gymru wledig gydag amaethyddiaeth, gyda'r angen i ddatblygu sgiliau a'r economi ymhellach er mwyn cyrraedd targedau allyriadau carbon yng Nghymru a'r Deyrnas Unedig.
- Mae'n ymddangos bod diffyg swyddi 'da' a 'medrus' ar gael yng nghefn gwlad Cymru, ond mae cydnabyddiaeth bod technoleg yn cynnig cyfleoedd i greu rolau a gweithio mewn swyddi presennol yn fwy effeithiol.
- Mae angen mwy o gyfleoedd addysgol ymarferol a chymhwysol, fel defnyddio'r awyr agored ar gyfer addysg, ymgysylltu â'r gymuned a phrentisiaethau.

- Dylid annog a chodi dyheadau ac uchelgeisiau pobl ifanc. Mae angen amrywiaeth, yn enwedig mwy o fodolau rôl pobl dduon ac Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig, menywod a phobl anabl mewn gwahanol rolau a diwydiannau.
- Mae diffyg cyfatebiaeth rhwng y sgiliau sydd eu hangen rhwng dysgwyr, cyflogwyr a llesiant economaidd, amgylcheddol, cymdeithasol a diwylliannol hirdymor Cymru.
- Mae'r addysg bresennol yn paratoi pobl ifanc ar gyfer arholiadau, nid am oes. Mae [Senedd Ieuencid Cymru](#) wedi galw am ddysgu sgiliau bywyd fel gwers ddynodedig a'u hintegreiddio mewn pynciau eraill fel rhan o'r cwricwlwm a chanfu Comisiynydd Plant Cymru hefyd fod pobl ifanc rhwng 11-18 ac oedran oed eisiau dysgu am sgiliau bywyd yn yr ysgol.

Hoffem ddweud diolch i'r canlynol am eu mewnwelediad, adborth a sylwadau ar ddrafftiau cynharach:

Hoffwn ddiolch, yn benodol, i'n partner, yr [Athro Calvin Jones o Ysgol Fusnes Prifysgol Caerdydd](#), a weithiodd gyda ni i gyhoeddi'r adroddiad cydweithredol, "Addysg Addas ar gyfer y Dyfodol yng Nghymru," ac i gynhyrchu cyngor i sefydliadau ar ddatblygu a poblogaeth fedrus, yn addas ar gyfer newid technolegol yn y dyfodol fel rhan o daith tuag at Gymru lewyrchus'.

Hoffwn hefyd ddiolch i'r [Academi Genedlaethol ar gyfer Arweinyddiaeth Addysg](#), yr [Athro Phil Brown o Brifysgol Caerdydd](#), [Cymwysterau Cymru](#), [Colegau Cymru](#), [cynrychiolwyr Undebau Llafur](#), [Llywodraeth Cymru](#), y [Comisiynydd Plant Cymru](#), [Sally Holland](#), [Comisiynydd y Gymraeg](#), [Aled Roberts](#), [cynrychiolwyr busnes fel Bluestone](#), [Balfour Beatty](#), [Menter Mon](#), [Castell Howell](#), [Acorn Recruitment a Business in the Community](#), a llawer mwy am eu cymorth gyda fy nhîm ac ymgysylltu a nhw ar y mater hwn.

Yn ogystal â'r cyfranogiad hwn, rwyf hefyd wedi cyflawni fy nyletswydd statudol i fonitro ac asesu cynnydd cyrff cyhoeddus wrth gyflawni eu hamcanion llesiant a gofynion y Ddeddf yn gyffredinol ac wedi cynnal ymchwil. O ganlyniad i'r gweithgareddau hyn, rwyf wedi nodi'r cyfleoedd a'r heriau canlynol.

Eich Llais

Wrth ymgysylltu â thros 5,000 o bobl, mae'r safbwyntiau isod yn gynrychioliadol o'r materion allweddol a rannwyd â'm swyddfa wrth lunio'r adroddiad hwn

"[Mae angen i ni] Ddatblygu sgiliau bywyd GO IAWN. [Mae angen i ni] ddechrau cyflwyno addysg swyddogaethol, ystyrion, bwrpasol a pherthnasol yn seiliedig ar sgiliau (nid yw'r byd academiaidd cyfredol bob amser yn darparu'r priodoleddau / cymwysterau angenrheidiol sydd eu hangen i oroesi a llwyddo yn y modern byd)."
(Ymateb Cymru Ein Dyfodol)

"Gweithio hyblyg i deuluoedd: Byddai gweithio gartref yn fwy rheolaidd yn gwella ein hiechyd meddwl. Byddai'n lleihau'r straen presennol ar y rhwydwaith trafnidiaeth pe bai'n fwy o weithgaredd prif ffrwd. Mae'n caniatáu i deuluoedd weithio o amgylch ymrwymadau ei gilydd fel cyfarfodydd ysgol..."
(Ymateb Cymru Ein Dyfodol)

"Mae'n ddyffryn gwyrdd nawr ond does dim swyddi ... collodd 9000 o bobl swyddi wrth gau gwaith dur. Angen tyfu swyddi wedi'u seilio ar seilwaith gwyrdd..."
(Sgwrs Cymru Ein Dyfodol, Glyn Ebwy)

"Fel y mae, nid oes gweledigaeth ar gyfer hyn yng Nghymru - ar gyfer swydd ôl - 16. Mae'n rhyfedd nad oes gan y corff sy'n gyfrifol am uwchsgilio a chynllunio'r gweithlu gynllun gweithlu ei hun. Ac yw Cymru eisiau cael ei system sgiliau ei hun? Os ydyw, yna mae angen seilwaith arno."
(Gweithiwr proffesiynol yn y sector addysg yn fy mwrdd crwn 'Sgiliau ar gyfer y Dyfodol' (2019))

"Buddsoddwch yn niwydiannau'r dyfodol - ynni llanw - edrychwch ar ddiwydiannau tocynnau mawr."
(Sgwrs Cymru Ein Dyfodol, Bangor)

"Drwy roi cyfle i bobl ddatblygu sgiliau meddalach a mwy trosglwyddadwy, bydd yn caniatáu iddynt fod yn hyblyg a datblygu sgiliau newydd cyn i'r angen ymddangos gan sicrhau bod Cymru yn arwain y ffordd yn y dyfodol."
(Helen Atkinson, Scouts Cymru)

Heriau a chyfleoedd i newid

Cymru yn y presennol:

Yn 2019/20, [derbyniodd y system sgiliau yng Nghymru £700m mewn cyllid gan Lywodraeth Cymru](#) a'i hasiantaethau. Yn cynnwys: £425m ar gyfer Addysg Bellach, £88.9m ar gyfer dysgu yn y gwaith, £56.2m ar gyfer cyflogadwyedd a sgiliau, a £141m mewn grantiau addysgu ar gyfer Addysg Uwch (ochr yn ochr â ffioedd dysgu).

[Bu gostyngiad o 9% yng ngwariant pob disgybl](#) ar addysg yng Nghymru, yn y degawd hyd at 2021.

Mae [91% o athrawon o'r farn y dylai ysgolion fod yn gwneud mwy](#) i helpu myfyrwyr i ddatblygu sgiliau meddal.

Nid yw [43% o bobl ifanc yn teimlo'n barod i ymuno â'r gweithlu](#) ac yn poeni nad oes ganddynt hyder na sgiliau meddal.

Mae [ffocws yn symud i ffwrdd o gymwysterau i werthoedd ac agweddau](#) sydd eisoes yn digwydd gan gyflogwyr wrth recriwtio.

Mae gan [46.4% o swyddi yng Nghymru](#) potensial uchel i newid oherwydd awtomeiddio, ac mae gan 6.5% ohonynt y lefel uchaf.

Roedd [tua 4,500 o fusnesau yn gweithredu mewn ynni carbon isel](#) ac ynni adnewyddadwy gydag 11,000 o weithwyr yng Nghymru yn 2015.

Mae'r byd yn newid ar raddfa na welsom erioed o'r blaen. Rhaid i'n system addysg a sgiliau addasu os ydym am wynebu'r heriau a bachu'r cyfleoedd y mae'r tueddiadau bydeang hyn yn eu cyflwyno.

Rhaid ystyried sgiliau fel gyrrwr ehangach llesiant

Yr hyn sydd ei angen ar genedlaethau'r dyfodol

Mae disgybl sy'n dechrau ysgol gynradd heddiw, bydd yn gadael yr ysgol yn hwyr yn y 2030au, a bydd eu gyrfa yn para drwy 2080 neu thu hwnt. Mae cael yr addysg a'r cyfleoedd iawn i ddatblygu set cywir o sgiliau yn cael ei dderbyn yn eang fel un o benderfynyddion pwysig y rhan fwyaf o'u canlyniadau bywyd gan gynnwys iechyd, cymdeithasol -safle economaidd a disgwyliadau bywyd. Dylai system addysg a sgiliau system mynd y tu hwnt i baratoi pobl ar gyfer gwaith, rhaid iddo yn ein paratoi ar gyfer byw yn dda.

Mae arnom angen gweledigaeth genedlaethol ar gyfer addysg a bywyd dysgu hir gan ddarparu pobl â'r sgiliau bywyd i fyw yn dda mewn cymunedau cydlynus, gwaith addas diogel a gwella eu hiechyd. Byddai cymryd golwg ehangach o 'sgiliau ar gyfer y dyfodol' yn mynd y tu hwnt i sgiliau ar gyfer gwaith i gyfrannu at leihau anghydraddoldebau, deall effaith newid yn yr hinsawdd ar fioamrywiaeth ac adnoddau naturiol ein planed, atal problemau cymdeithasol, megis iechyd meddwl gwael a Brofiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod (ACEs) a chynnig cymunedau dwyieithog sy'n llawn diwylliant.

Lle rydyn ni nawr

Mae'r cwricwlwm newydd yn darparu fframwaith cadarn ar gyfer gwireddu llesiant unigolion yng Nghymru. Fodd bynnag, bydd angen cefnogi athrawon i gyflwyno ymagwedd ysgol gyfan tuag at llesiant a bydd angen i'r drefn arolygu i adlewyrchu hyn hefyd

Bydd y [Cwricwlwm i Gymru](#) newydd yn cael ei gyflwyno allan ledled y sector ysgolion cynradd erbyn 2022. Mae ei genhadaeth yn cydnabod yn glir bwysigrwydd y system addysg i greu dinasyddion cyflawn sydd, yn eu tro, yn rhan o greu'r Gymru yr eisiau i genedlaethau'r dyfodol.

Nodwedd allweddol yw bod y cwricwlwm yn cydnabod pŵer ennill sgiliau ar gyfer llesiant ehangach ac yn darparu cynllun i blant a phobl ifanc gaffael sgiliau, profiadau a gwybodaeth sy'n hyrwyddo llesiant unigol a chenedlaethol, trwy ei bedwar pwrpas:

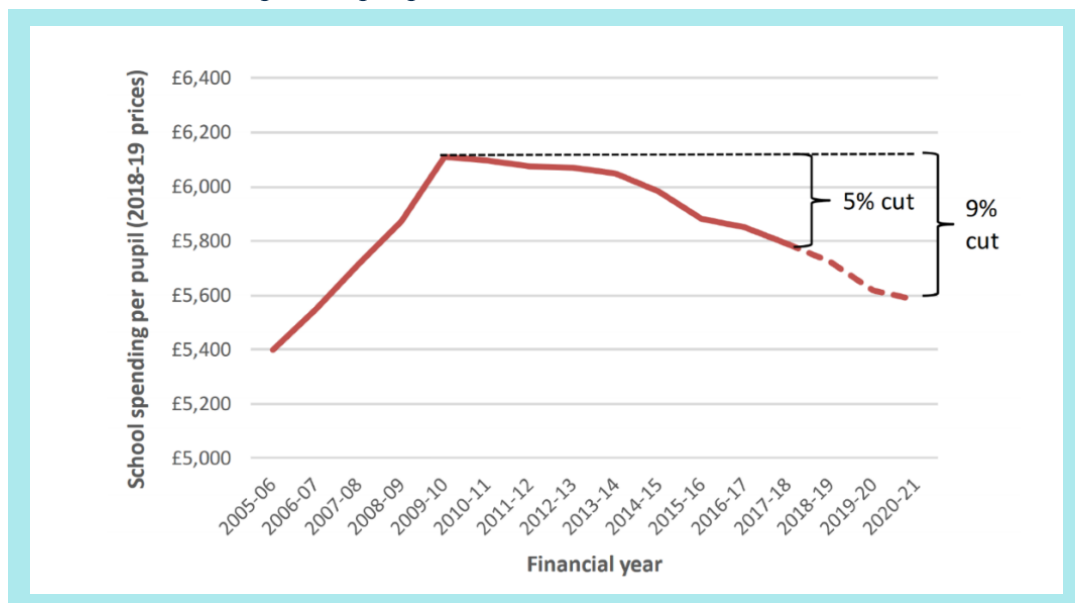
- Dysgwyr uchelgeisiol, galluog, sy'n barod i ddysgu trwy gydol eu bywydau
- Cyfranwyr mentrus, creadigol, sy'n barod i chwarae rhan lawn mewn bywyd a gwaith

- Dinasyddion egwyddorol, gwybodus yn Nghymru a'r byd
- Unigolion iach, hyderus, sy'n barod i fyw bywydau cyflawn fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas

Mae gan y cwricwlwm botensial mawr, ond bydd ei bwr wrth ei weithredu. Mae'n hanfodol bod datblygiad ac addysgu'r cwricwlwm newydd yn gydweithredol ac yn cynnwys y sector cyhoeddus, busnesau, elusennau, sefydliadau ac aelodau o'r gymuned. Bydd angen cefnogi a pharatoi athrawon hefyd (yn bersonol ac yn broffesiynol) i ddarparu dullau sy'n gosod llesiant yng nghanol yr ysgol a'r gymuned. Bydd angen i [Estyn \(yr arolygiaeth addysg a hyfforddiant\)](#) adlewyrchu'r newidiadau hyn yn y modd y mae llwyddiant yn cael ei fesur.

Daw'r newid diwylliant sylweddol hwn ar adeg pan mae adnoddau wedi cael eu hystyngiadau - mae gwariant fesul disgybl wedi bod yn gostwng ers blyneddoddedd (gweler y graff isod) ac mae athrawon eisoes wedi eu gorlethu. Byddai angen tua £200m y flwyddyn i gynyddu 10% yng nghyllidebau pob disgybl, a fyddai'n ein cael yn ôl i lefelau blaenorol.

Gwariant fesul disgybl yng Nghymru:

Bydd angen cynnydd sylweddol yn nifer y staff addysgu a'r adnoddau i gyflawni'r cwricwlwm newydd, os yw am gyrraedd ei botensial

Dylai Llywodraeth Cymru gefnogi athrawon i alluogi dysgu, gan ddarparu mynediad at gynnwys sydd wedi'i ddatblygu'n iawn ac ymagweddau arfer gorau o bob rhan a thu allan i Gymru. Mae angen i hyn fod gyda dysgu proffesiynol parhaus a chynnydd mewn dysgu ymarferwyr i ymdopi â'r newidiadau i'r cwricwlwm yn ei gynrychioli.

“Os na fyddwn yn ariannu ysgolion yn iawn rydym bron yn sicr yn cloi economi gamweithredol am genhedlaeth arall neu ddwy genhedlaeth [...] Mae'r cwricwlwm newydd yn gofyn am feysydd dysgu llawer ehangach ac mae hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i athrawon fod yn fwy ymreolaethol, i fod yn fwy hyblyg ac i greu mwy o gynnwys eu hunain ... ac mae gofyn i athrawon wneud y swydd honno (heb adnoddau a staff ychwanegol) yn annheg.”

Yr Athro Calvin Jones (2019)

Mae'r adolygiad 'Ail-greu Addysg' yn gam cadarnhaol tuag at ddeall yn well y cyfraniadau y gall ysgolion ei wneud i lesiant - yn ei ystyr ehangaf

Mae'r [Gweinidog Addysg wedi cyhoeddi](#) adolygiad i 'Ail-greu Addysg,' sy'n rhoi cyfle i ystyried sut y gall addysg ac ysgolion gael effaith ehangach ar lesiant ar gyfer cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol. Gallai'r adolygiad hwn fod sylfaenol wrth fynd â ni i'r cam nesaf, y tu hwnt i ysgolion cymunedol tuag at y cysyniad o hybiau lesiant cymunedol a chydgyssylltur' cyfraniad gall ysgolion wneud i lesiant ehangach y tu hwnt i addysgu ar gyfer cyrhaeddiad academaidd.

Mae angen i ganfyddiadau ac argymhellion yr adolygiad adlewyrchu'n glir sut y maent yn cymhwyso egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Mae llawer o gyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn meddwl am wella sgiliau mewn ystyr gul - sy'n colli cyfleoedd i yrru llesiant ehangach a chanolbwyntio yn unig ar wella llesiant economaidd eu hardal neu wella eu gweithlu i addasu i ofynion newidiol

Mae cyfleoedd cydweithredol yn cael eu colli gan gyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus i yrru llesiant ehangach trwy eu hamcanion llesiant ar sgiliau. “Sgiliau a dysgu” yw'r pwnc aml a grybwyllid ar draws amcanion llesiant a chamau, sy'n ymdrin â themâu fel: addysg orfodol mewn ysgolion; lleihau tlodi a chryfhau'r economi trwy ddysgu gydol oes a chreu swyddi; grymuso pobl trwy wirfoddoli; a datblygu gweithlu'r sefydliad.

Mae angen i gyrff cyhoeddus gymhwyso pump ffordd o weithio'r Ddeddf yn well, er mwyn osgoi gosod amcanion llesiant cul ar sgiliau sydd yn canolbwyntio'n llwyr ar wella llesiant economaidd a cholli cyfleoedd i wella lles ehangach. Mae'r mesurau cynnydd cyffredin a ddefnyddir gan gyrff cyhoeddus i gyd yn economaidd; naill ai cyrhaeddiad addysgol, nifer y swyddi a grëwyd neu dwf economaidd. Mae'r broblem hon yn arwydd o waith byrdymor ar sail gweithio mewn seilo, y mae'r Ddeddf yn ceisio ei herio.

Dylai gyrff cyhoeddus fod yn cydweithredu gyda, ac yn cynnwys, set ehangach o bobl i adolygu a chynllunio amcanion lles, megis: ysgolion (disgyblion, llywodraethwyr, penaethiaid), sefydliadau Addysg Bellach ac Uwch, busnesau lleol, grwpiau cymunedol, Partneriaethau Sgiliau rhanbarthol ac eraill. Gallai hyn arwain at gyrff cyhoeddus yn deall y buddion a'r camau ehangach y gallant eu cymryd i wella pob agwedd ar lesiant trwy sgiliau.

Fodd bynnag, mae enghreifftiau cadarnhaol o gyrrff cyhoeddus yn gweithio gydag ysgolion a sefydliadau eraill i gyflawni manteision amgylcheddol a chymdeithasol:

Yn [Sir Gaerfyrddin](#), [Pen-y-bont ar Ogwr](#) a [Castell-nedd Port Talbot](#), mae cynlluniau parhaus ar gyfer ystafelloedd dysgu dysgu awyr agored ac Ysgolion Coedwig.

Yn [Sir Ddinbych](#), mae plant yn [Rhuthun](#) wedi cael mynediad i un darn a ddiogelir o dir ger eu hysgol fel 'dosbarth awyr agored' ac y byddant yn helpu i fonitro rhywogaethau mewn perygl gan ddefnyddio camerâu GoPro. Byddant yn cyflawni tasgau ymarferol, gan werthu unrhyw sgil-gynhyrchion (fel basgedi helyg wedi'u gwehyddu) yn y ffair ysgol.

Mae llawer o ysgolion ledled Cymru yn rhan o'r rhaglen Eco-Ysgolion. Ym [Merthyr Tudful](#), mae pedair ysgol wedi cyflawni statws Platinwm, gan eu gosod ymhlith y gorau yn y byd.

Dylai cyrrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus fynd ymhellach i ddangos yn glir sut y maent yn integreiddio eu hamcanion ar sgiliau gyda'u amcanion eraill

Mae ffocws ar sgiliau yn cyflwyno lluo o gyfleoedd i yrru gynnydd mewn meysydd eraill o lesiant ac i atal rhai o'r broblemau sy'n wynebu ein cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol fel: mynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd, gwrthdroi colli natur, delio â Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod, gwella iechyd a chadw pobl yn iach am fwy o amser.

Er fod cydnabyddiaeth o'r cysylltiadau yma ymhlith rhai cyrff cyhoeddus, mae llawer yn brin o ddull cydlynol o nodi cysylltiadau byddai'n cael mwy o effaith ar bob agwedd o lesiant os ydynt yn integreiddio eu hamcanion yn fwy penodol.

Er enghraifft, mae llawer o gyrff cyhoeddus yn ceisio gwella'r economi leol, ond wedi methu â gwneud cysylltiadau penodol â'u hamcanion eraill ar wella'r cyflenwad o dai fforddiadwy, creu seilwaith trafniadaeth newydd neu gynyddu siaradwyr Cymraeg yn yr ardal - a sut y gellid gyrru'r rhain trwy wella sgiliau lleol.

Mae'n galonogol bod ychydig o gyrff cyhoeddus nad addysg yw eu cylch gwaith arferol, wedi cydnabod sut y gallant fynd ymhellach i gyfrannu at boblogaeth fedrus. Er enghraifft:

Mae [Cyngor Celfyddydau Cymru](#) yn ceisio datblygu creadigrwydd a chyfranogiad yn y celfyddydau, gan gydnabod bod creadigrwydd yn sgil allweddol ar gyfer y dyfodol.

Yn yr un modd, mae [Awdurdodau Parciau Cenedlaethol](#) wedi gosod amcanion llesiant sy'n cysylltu eu cylch gwaith ar warchod adnoddau naturiol â sgiliau a chyflogaeth. Er enghraifft, "Annog a chefnogi datblygiad cyflogaeth a busnesau cynaliadwy, yn enwedig ym maes twristiaeth a hamdden" a "Rheoli cyfleoedd hamdden awyr agored cynaliadwy er budd iechyd, addysg a budd economaidd."

[Amgueddfa Cymru](#) yw'r prif ddarparwr dysgu yng Nghymru y tu allan i ystafell ddosbarth draddodiadol - yn 2017-18, fe wnaethant groesawu dros 186,000 o blant ysgol a myfyrwyr i'w hamgueddfeydd.

Mae'n gadarnhaol bod prosiectau fel hyn yn dod yn fwy eang ac rwy'n annog cyrff cyhoeddus i barhau i gydweithio fel hyn.

Mae'r system addysg (a gwasanaethau eraill) yng Nghymru yn cymryd camau i ddod yn ymwybodol o brofiadau niweidiol yn ystod plentyndod a chefnogi iechyd meddwl

Mae'r Cwricwlwm newydd ar gyfer Cymru 2022 yn darparu cyfle unwaith mewn cenedlaeth i greu ysgolion llesiant - dull cyfan o roi pwyslais cyfartal i fecanweithiau llesiant ac ymdopi â sgiliau fel llythrennedd a rhifedd. Mae hyn yn golygu cynnwys y gymuned ehangach o amgylch yr ysgol wrth ddarparu amgylchedd diogel i blant sydd â staff ac aelodau o'r gymuned wedi'u hyfforddi mewn ymwybyddiaeth seicolegol a thrawma.

Mae llawer o blant, pobl ifanc ac oedolion yng Nghymru â brofiad o Brofiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod, megis cam-drin domestig, camddefnyddio sylweddau, gwahanu teuluol, garcharu rhieni a marwolaeth rhieni. Mae ymchwil yn dangos yr effeithiau negyddol o brofi Brofiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod ar ddeilliannau addysgol a chyfleoedd bywyd, gan gynnwys ym mywyd yr ysgol a mae yna botensial enfawr i gynyddu gwytnwch seicolegol plant erbyn effaith profiadau o'r fath.

Er enghraifft, yn syml, gall cael oedolyn dibynadwy yn eich bywyd, sydd yn aml trwy'r ysgol, prosiectau rhwng cenedlaethau, neu ymuno â chlwb chwaraeon neu hobi creadigol, helpu i ddarparu rhywfaint o wytnwch personol i blant yn erbyn effeithiau negyddol Profiadau Niweidiol yn Ystod Plentyndod. ([Gweler yr adran ar Brofiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod, ym Mhennod 5 am fwy o wybodaeth.](#))

Mae'n gadarnhaol, yn dilyn argymhellion a wnaed gan y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg ym 2019-20, fod [Llywodraeth Cymru wedi buddsoddi £7m](#) arall i wella iechyd meddwl plant a phobl ifanc yng Nghymru. Mae'n parhau i fod yn bwysig bod buddsoddiad yn cael ei wneud i greu amgylcheddau sy'n ymwybodol yn seicolegol ac yn eu meithrin ar gyfer plant a phobl ifanc.

Iechyd meddwl a llesiant yw'r pwnc sy'n codi mwyaf aml gyda'r Comisiynydd Plant Cymru a rhywbeth mae llawer o bobl wedi siarad â mi am hyn yn ystod sgysiau 'Cymru Ein Dyfodol'.

Mae'r Comisiynydd Plant yn codi ymwybyddiaeth o hawliau plant, gan annog ysgolion a gwasanaethau cyhoeddus i fabwysiadu dull sydd â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn yng nghanol y broses o wneud penderfyniadau a darparu - gweler y fframwaith "[Y Ffordd Gywir](#)". Gyda'i gilydd cynhyrchwyd y Comisiynydd Plant a fi [canllawiau ar gyfer cyrff cyhoeddus](#) ar sut y gallant gymhwyso'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) a'r Hawliau'r Plentyn.

Dylai addysg iechyd meddwl a llesiant chael eu blaenoriaethu wrth gyflwyno'r cwricwlwm i helpu i feithrin cenhedlaeth o blant gydnerth yn emosiynol. Bydd hyn yn helpu plant i ddeall eu hemosiynau a'u trallod emosiynol eu hunain yn well, datblygu strategaethau ymdopi a gwybod pryd i ofyn am help. Bydd addysgu'r sgiliau hanfodol hyn yn arwain at fwy o blant yn aros yn yr ysgol. Bydd yn gwella trywyddion bywyd llawer o blant ac yn helpu i atal plant rhag cael eu trapio mewn cylchoedd o anghydraddoldeb gydol oes ac adfyd.

Mae yna rai enghreifftiau rhagorol o ysgolion yn canolbwyntio ar lesiant, yn enwedig ar lefel ysgol gynradd. Gellir dadlau bod llawer llai o le ar gyfer hyn yng nghwricwlwm ysgolion uwchradd; yn enwedig pan fydd cyrsiau TGAU yn sail i addysgu a dysgu o flwyddyn 10 a nifer cynyddol o ysgolion yn dechrau dysgu y cwrs o flwyddyn. Dylid cynnwys y sectorau Addysg Bellach ag Uwch cynnwys hefyd, gan sicrhau eu gweithlu yn fedrus i ddelio â materion iechyd meddwl a hefyd wrth addysgu eu myfyrwyr i adnabod a gweithredu ar Brofiadau Niweidiol yn ystod Plentynod a gwella gydnerth personol. ([Gweler yr adran ar Brofiadau Niweidiol yn ystod Plentynod, ym Mhennod 5 am fwy o wybodaeth.](#))

Mae [Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Wrecsam](#) wedi sefydlu Senedd yr Ifanc; cynnwys pobl ifanc mewn penderfyniadau sy'n effeithio arnyn nhw. Mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi defnyddio ein canllaw ar y cyd ar Ddeddf Hawliau Plant a Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) Confensiwn y Cenhedloedd Unedig i helpu Senedd yr Ifanc i lansio eu hymgyrch ieuencid eu hunain: 'Ein Llesiant'. Mae'r ymgyrch yn ymwneud a 1,350 bobl lleol rhwng 11 ac 18 mlwydd oed ac roedd y canlyniadau yn cael eu rhannu â Sally Holland, y Comisiynydd Plant, gan y Senedd mewn cyfarfod bwrdd ym mis Mawrth 2019. Dywedodd un person ifanc: "Rydym yn gobeithio fydd dyfodol pobl ifanc yn Wrecsam yn cael eu gwneud yn haws trwy ddysgu sgiliau bywyd angenrheidiol i gynnwys ymwybyddiaeth o fwyta'n iachach."

Mae [Ysgol Gynradd Millbrook yng Nghasnewydd](#) yn ysgol 'ymwybodol o brofiadau niweidiol yn ystod plentynod. Maent yn gweld eu hunain fel rhan ganolog o ymateb yn y gymuned i fynd i'r afael â Profïadau Niweidiol yn ystod Plentynod, gweithio gyda phlant, eu teuluoedd a'r gymuned ehangach.

Mae'r fenter gymdeithasol, '[Training in Mind](#)'. yn ceisio gweithio yn fwy i mewn i ysgolion, fel rhan o ddatblygiad y cwricwlwm, gyda phlant a phobl ifanc i'w hyfforddi mewn cymorth cyntaf iechyd meddwl. Eu nod yw hyfforddi pobl gyda'r offer, y ddealltwriaeth a'r hyder i ddelio â phob agwedd ar iechyd meddwl a llesiant.

Ym [Merthyr Tudful](#), cynhyrchwyd bobl ifanc DVD Iechyd Meddwl, a oedd wedi ennill y wobr Uchel Siryf ac, ochr yn ochr â pecyn cymorth, yn awr yn cael ei ddefnyddio i drafod iechyd meddwl gyda phobl ifanc eraill ar draws y fwrdeistref. Mae hefyd gan Merthyr y rhaglen Ysgolion sy'n Parchu Hawliau (y mae hanner eu hysgolion yn cymryd rhan ynddynt), sy'n ceisio hyrwyddo ethos o barch at ei gilydd fel bod staff a disgyblion yn teimlo bod rhywun yn gwrando arnynt ac yn cael eu gwerthfawrogi. Hoffwn weld mwy o gyrff cyhoeddus ac ysgolion yn meddwl am sut y gellir cyflwyno addysg a thrafodaethau iechyd meddwl i bobl ifanc ac ysgolion.

Cynllunio a pharatoi ar gyfer sut y bydd datblygiadau technolegol arloesol yn newid ein ffordd o fyw a gwaith

Yr hyn sydd ei angen ar genedlaethau'r dyfodol

Gallai datblygiadau arloesol mewn technoleg olygu dadleoli swyddi, creu swyddi a newidiadau i'r ffordd yr ydym yn profi gwaith. Gyda thua [60% o'r holl alwedigaethau ag o leiaf 30% o weithgareddau](#) sy'n dechnegol awtomataidd, yn seiliedig ar dechnolegau a ddangosir ar hyn o bryd, gallai'r effaith fod yn sylweddol.

Yn syml, mae rhai ymchwil yn awgrymu bod 46.4% o'r swyddi cyfredol yn debygol o newid ac, o'r rhain, mae 65% yn swyddi sydd gan fenywod. Gall awtomeiddio hefyd ehangu'r bwloch rhwng yr ardaloedd cyfoethocaf a thlotaf, trefol a gwledig Cymru. Mae angen i ni i gyd fod yn barod yng Nghymru ar gyfer y 'newidiwr gêm' hwn.

Fodd bynnag, mae gan dechnoleg hefyd y potensial i fynd i'r afael â llawer o faterion llesiant a chydaddoldeb. Os yw rhannau o swyddi yn awtomataidd, gallai hyn ryddhau amser ar gyfer canolbwytio ar fwy o ryngweithio dynol mewn gwasanaethau cyhoeddus. Fel yr wyf wedi cynghori Llywodraeth Cymru, mae cynnydd mewn awtomeiddio a deallusrwydd artifisial yn golygu bod caredigrwydd mewn gwasanaethau cyhoeddus hyd yn oed yn bwysicach. Gallai technoleg hefyd leihau baich oriau hir, gan ganiatáu i bobl dreulio mwy o amser ar eu llesiant eu hunain a'u teulu ac o bosibl fynd i'r afael â'r heriau o ofalu am boblogaeth sy'n heneiddio a'r pwysau y gall hyn eu rhoi ar nifer cynyddol o (yn bennaf) menywod yn yr hyn a ddisgrifir fel y 'genhedlaeth frechdan' (y rhai sy'n gofalu am blant a pherthnasau hŷn).

Eisoës, mae technoleg yn hwyluso ffyrdd newydd o weithio'n hyblyg, trwy gynyddu nifer y bobl sy'n gallu gweithio gartref, bod o fudd i'r rheini sydd â chyfrifoldebau gofalu, pobl anabl a hefyd lleihau'r angen i deithio i ni i gyd.

Yn [Siapan](#), mae caffi gyda gweinyddwyr robotiaid yn cael eu rheoli o bell gan bobl ag anabledau sydd yn ei cartrefi. Mae'r robotiaid yn trosglwyddo delweddau fideo a sain, gan ganiatáu i'w rheolwyr eu cyfeirio o gyfrifiadur cartref.

["Nid yw technoleg yn dynged"](#). Gall wella ein llesiant, ansawdd swyddi a darparu gwasanaethau cyhoeddus os ydym yn cydnabod yr heriau ac yn gweithredu nawr. Gweler yr argymhellion am wythnos waith pedwar diwrnod ac Incwm Sylffaenol Cyffredinol yn y bennod ar 'Cymru Lewyrchus.'

Lle rydyn ni nawr

Mae technoleg eisoes wedi newid sut mae llawer ohonom ni'n byw ac yn gweithio

Ar adeg ysgrifennu ac o ganlyniad i'r achosion o COVID-19, rydym yn profi gwaith cartref o bell ac addysg gartref ar raddfa fawr. Er bod yr amgylchiadau'n heriol, mae'r newid sydyn i'n ffyrdd o fyw wedi gorfodi sectorau cyhoeddus, preifat, gwirfoddol a chymunedau i addasu i ffordd newydd o gyfathrebu.

Mae rhywfaint o'r newid hwn wedi dod â buddion cadarnhaol i lesiant a gallai ddarparu gwersi inni ar gyfer y dyfodol ar sut rydym yn manteisio ar ddatblygiadau technolegol. Er enghraifft, mae llai o bobl sy'n cymudo yn golygu gwell ansawdd aer a buddion ar gyfer llesiant amgylcheddol. Mae pobl sy'n treulio amser gyda'u teuluoedd a'u cymuned agos yn meithrin llesiant cymdeithasol a diwylliannol. Er eu fod yn amser dinistriol i lawer o fusnesau, mae rhai wedi dod o hyd i arfer newydd trwy ailgyflenwi ac addasu eu model busnes er mwyn manteisio'n well ar dechnoleg.

“Sicrhau bod gan bobl y sgiliau, yr addysg a'r hyfforddiant i alluogi ein heconomi i ffynnu. Mae angen i ni fod ar flaen yn y gad ac fel cenedl fach ag allai fod yn ystwyth, dylem allu cyflawni hyn. Mae angen mwy o feddwl cydgysylltiedig ar lefel polisi a meddwl yn hirdymor.”
(Ymateb Cymru Ein Dyfodol)

Mae'r system iechyd a chymdeithasol, yn y bwch o ychydig o wythnosau wedi cyflawni ymgynghoriadau ar-lein, yn [hwyluso'r defnydd o dechnoleg ar gyfer pobl hŷn i ymgysylltu â ffrindiau a pherthnasau](#) yn y byd tu allan ac yn gweithio'n agos gyda [busnes i gyd-gynllunio a ddatblygu offer gyda gyflymder eithriadol](#).

Mae plant, pobl ifanc ac oedolion wedi cael mynedig at lwyfannau addysg digidol, sy'n gwneud mynediad i addysg a hyfforddiant o ansawdd uchel yn hawdd eu cyrraedd gyda chysylltiad rhyngrwyd, yn ysgafnhau'r pwysau ar addysgwyr i ddarparu cynnwys perthnasol, amserol a defnyddiol a chaniatáu i ddysgwyr barhau â'u taith dysgu. Mae dysgu digidol yn agored i unrhyw un, unrhyw le, ac mae'n darparu dysgu hyblyg, gyflym sy'n cyd-fynd ag anghenion gofal personol neu waith proffesiynol eraill. Mae hyn yn agor cyfleoedd i ardaloedd yng nghefn gwlad Cymru, sy'n disgrifio 'draen ymennydd' ieuencid, lle mae mwy o bobl ifanc yn symud i ffwrdd o gefn gwlad Cymru i ddinasoedd neu'n gadael Cymru i astudio a gweithio tramor. Gallai darparu cyfleoedd i ddysgu a gweithio o bell, ynghyd â manteisio ar dechnolegau newydd mewn arferion amaethyddol, wrthsefyll y duedd yn y demograffig hon, ar yr amod bod seilwaith digidol da ar gael.

Mae'r COVID-19 wedi dod yn sydyn, ac ar gost enfawr. Fodd bynnag, bydd cynllunio a pharatoi ar gyfer yr hirdymor ac yn ceisio cymryd mantais o dechnolegau newydd a fyddai'n rhoi Cymru mewn sefyllfa gref nid yn unig o ran ymateb i argyfyngau yn y dyfodol, ond o ran cwrdd â'r weledigaeth parhaus a nodir yn y nodau llesiant.

Yn genedlaethol, mae cynllunio sgiliau yn brin o feddwl hirdymor, yn canolbwyntio ar ymateb i fylchau sgiliau yn hytrach na pharatoi a chynllunio ar gyfer sgiliau'r dyfodol yn rhagweithiol a chyrraedd y nodau llesiant ar gyfer Cymru

Mae'r tair Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol yng Nghymru yn dylanwadu ar bron i werth £400m o ddarparu sgiliau ac mae ganddynt rôl allweddol wrth ddylanwadu ar ble a beth mae pobl yn ei ddysgu ar hyn o bryd yn seiliedig ar wybodaeth am y farchnad lafur a mewnwleidiad ag arweinir gan gyflogwyr. Mae'r partneriaethau'n gyfrifol am gyhoeddi [Cynlluniau Cyflogaeth a Sgiliau Rhanbarthol](#), ond mae'r rhain yn canolbwyntio'n bennaf ar fylchau sgiliau cyfredol ac yn methu â gwneud cysylltiadau ag amcanion llesiant ehangach cyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yr ardal.

Er bod gan ddull y Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol rinwedd o ran cynllunio ar gyfer sgiliau yn y tymor byr i'r tymor canolig, mae angen mwy o ffocws ar ofynion sgiliau tymor hir Cymru ac effaith 'megatrends,' megis datblygiadau technolegol.

Mae nifer o adolygiadau diweddar wedi argymhell fod Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol yn cymryd golwg tymor hirach, gan [gryfhau ar gasglu data a dadansoddi](#) (yn enwedig pan ddaw i ddeall sgiliau yr iaith Gymraeg) ac yn eu diwygio eu fel 'Partneriaethau Menter Rhanbarthol', gan symud eu ffocws i godi galw gan gyflogwyr a buddsoddi mewn hyfforddiant, yn hytrach na dim ond canolbwyntio ar yr ochr gyflenwi o ddarparu dysgwyr i lenwi bylchau yn y diwydiannau hyn o bryd.

"Mae technoleg newydd yn golygu bod gweithio o bell a gweithio hyblyg yn golygu y gellir creu swyddi newydd yn ardal Gogledd Cymru. Ond mae angen addysg arnom o amgylch yr hyn sy'n bosibl ac rydym yn agored yn y ffordd hon o weithio - efallai na fydd pobl yn gwybod bod hyn yn bosibl neu hyd yn oed yn agored iddynt. Yn nyfodol gwaith."
(Arweinwyr busnes gwledig, Sgwrs Cymru Ein Dyfodol)

Mae'n amlwg i mi fod angen mwy o gefnogaeth i Bartneriaethau Sgiliau Rhanbarthol (ac eraill gan gynnwys unrhyw gyrff olynol a grëwyd) i ddeall a chynllunio'n rhagweithiol yn well i ddarparu sgiliau sy'n cwrdd â dyhead y Ddeddf.

Mae angen i Lywodraeth Cymru ddarparu cefnogaeth i Bartneriaethau Sgiliau Rhanbarthol i ddatblygu mewnwleidiad tymor hir, gan gynnwys sut maen nhw'n ystyried effaith datblygiadau technolegol sy'n dod i'r amlwg. Dylai'r [Cynlluniau Cyflogaeth a Sgiliau Rhanbarthol](#) ddangos sut y maent yn integreiddio eu gwaith gyda'r amcanion llesiant o gyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus o fewn eu ardal.

Dylai cyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus symud ymlaen o osod amcanion llesiant a chymau sy'n ymateb i gyfleoedd a diwydiannau economaidd tymor byr heddiw, ac yn lle hynny, defnyddio sganio gorwel tymor hir i fowldio ein heconomi yn y dyfodol

Er bod ychydig o gyrff cyhoeddus a'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi cyfeirio at effaith technoleg, gofynion newidiol am sgiliau, newid yn yr hinsawdd a newid demograffig, nid oes llawer o feddwl wedi bod ar beth mae hyn yn ei olygu yn ymarferol i blant a phobl ifanc sy'n dysgu yn yr ysgol neu dysgu gydol oes. Mae'r cysylltiad rhwng yr heriau a'r cyfleoedd hyn a'r sgiliau sydd eu hangen ar gyfer dyfodol yr ardal leol yn brin ar hyn o bryd.

Mae eu camau a'u mesurau perfformiad hefyd yn tueddu i ymwneud â'r darlun presennol. Er enghraifft, 'parhau i godi cyrhaeddiad addysgol disgyblion,' 'cefnogi pobl ifanc i addysg, cyflogaeth a hyfforddiant.' Mae camau'n ymwneud yn bennaf â naill ai gwella cyrhaeddiad addysgol neu gynyddu cyfleoedd cyflogaeth. Mae mesurau perfformiad yn tueddu i ganolbwyntio ar gymwysterau ag enillir gan ddisgyblion neu lefelau gweithgaredd economaidd.

Yn gadarnhaol, mae rhai cyrff cyhoeddus wedi trafod digideiddio a 'sgiliau'r dyfodol'. Er enghraifft, mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Caerffili wedi gosod amcan i 'wella cyfleoedd addysg i bawb: cefnogi dysgu sy'n galluogi cyfleoedd cyflogaeth i bobl ifanc ac oedolion gan gynnwys ffocws ar sgiliau yn y dyfodol. Gwella 'Sgiliau Digidol' ar gyfer pob oedran.'

Fodd bynnag, mae angen i gyrff cyhoeddus ehangu ar ystyr y sgiliau hyn yn y dyfodol yn ymarferol. Mae hyn yn atgyfnerthu fy nghanfyddiad y dylai Llywodraeth Cymru arwain ar feddwl tymor hir a chefnogi Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol i chwarae rôl wrth helpu cyrff cyhoeddus i ystyried anghenion sgiliau ac economi hirdymor y dyfodol.

Mae angen mwy o waith gan Lywodraeth Cymru i gynllunio a pharatoi ar gyfer effaith newid technolegol ar waith a sgiliau

Mae'r argymhellion [Cymru 4.0 Cyflawni Trawsnewidiad Economaidd ar Gyfer Gwell Dyfodol Gwaith](#) sydd wedi'u hanelu at Lywodraeth Cymru yn helpu cyrff cyhoeddus ac eraill yng Nghymru i gynllunio a pharatoi ar gyfer datblygiadau technolegol, gan gynnwys:

- Datblygu fframwaith sgiliau newydd i Gymru gyflawni ffordd well o baru swyddi â phobl a phobl â swyddi.

- Gosod gweledigaeth uchelgeisiol ar gyfer Cymru 4.0. Dylai'r weledigaeth hon gael ei hysbysu trwy gychwyn trafodaeth genedlaethol gyda dinasyddion ynghylch dyfodol gwaith a'r economi.
- Gwneud amrywiaeth o ddiwygiadau gyda'r amcan o greu capasiti mewn addysg ôl-orfodol fel y gellir cyflawni'r newid arwyddocaol sydd ei angen wrth baratoi ar gyfer dyfodol gwaith mewn oes o ddysgu gydol oes.
- Sefydlu Labordy ar gyfer Gwaith newydd yng Nghymru 4.0, a fydd yn gweithredu fel adnodd canolog ar gyfer diwydiant, llywodraeth a phartneriaid cymdeithasol er mwyn cael mewnwelediad i dueddiadau i'r dyfodol ynghylch technoleg a'i heffaith ar yr economi a gwaith.

Mae hyn yn helpu i fynd i'r afael gyda fy nghanfyddiad bod y cyrff cyhoeddus a Phartneriaethau Sgiliau Rhanbarthol, sy'n gyfrifol am gynllunio a darparu sgiliau yng Nghymru angen mwy o gefnogaeth a chymorth i feddwl yn hirdymor ac i ragweld a chynllunio senarios yn y dyfodol. ([Gweler yr adran ar Newid Diwylliant ein Sector Cyhoeddus, ym Mhennod 2 bennod am fwy o wybodaeth.](#))

Hyrwyddo'r galw cynyddol am 'sgiliau meddal'

Yr hyn sydd ei angen ar genedlaethau'r dyfodol

Mae angen i ni roi mwy o werth ar sgiliau meddalach, yn hytrach na chymwysterau a gwybodaeth. Mae [tueddiadau yn y dyfodol](#) yn dangos sut y bydd datblygiadau cymdeithas a thechnolegol yn gyrru'r galw am sgiliau o'r fath fel creadigrwydd, datrys problemau a chyfathrebu, a'r rhai sy'n anodd i'w awtomeiddio. Rwyf wedi gwneud argymhellion i'r llywodraeth y dylai caredigrwydd a llesiant fod wrth wraidd polisi cyhoeddus a bydd angen i weithlu'r dyfodol adlewyrchu'r sgiliau hyn.

“Mae dros hanner y cyflogwyr (60%) yn gwerthfawrogi sgiliau ehangach, fel gwrando a datrys problemau, fel un o’u tair ystyriaeth bwysicaf wrth recriwtio ymadawyr ysgol a choleg.”

CBI, 'Educating for the Modern World' ([2018](#))

Mae'r sgiliau a'r wybodaeth a addysgir i blant a phobl ifanc i basio arholiadau yn annhebygol o gyd-fynd â'r anghenion sgiliau hyn yn y dyfodol. Rhaid inni symud ffocws y system addysg a sgiliau oddi wrth gymwysterau a thuag at sgiliau ar gyfer dynoliaeth. Cwricwlwm newydd Cymru 2022 yw'r cam cyntaf, ond dylai ysgolion a cholegau wneud mwy o ddefnydd o'r sector cyhoeddus, preifat a gwirfoddol i roi profiadau gwerthfawr ar gyfer bywyd a gwaith fel y gallwn symud y ffocws oddi wrth gymwysterau a thuag at sgiliau ar gyfer y dyfodol.

Ym mis Awst 2019, dyfeisiodd dau fyfyrwr profiad gwaith ôl-TGAU arolwg Instagram a gofyn i 150 o bobl ifanc beth oedd eu barn ar arholiadau yn 16 oed yng Nghymru. Fe ddaethon nhw o hyd i:

- Cytunodd 79% o'r ymatebwyr nad yw “arholiadau mewn gwirionedd neu / ddim o gwbl” yn mesur gallu a gwybodaeth.
- Roedd 90% yn cytuno â'r datganiad “mae athrawon yn eich paratoi ar gyfer arholiadau, nid am oes.”
- Dywedon nhw: “(Mae'r system arholiadau yn hen ffasiwn iawn ac mae pob un yn arwain at brawf cof ond dylai gynnig bethau fel gwersi am drethi, morgeisi credyd da ac ati i.”

“Mae angen i'r system addysg a sgiliau wneud mwy i wella 'sgiliau meddal'... Dylai hyn gael ei adlewyrchu yn y cwricwlwm yn y lle cyntaf ond hefyd mewn llawer mwy o ddefnydd o gyfleoedd profiad gwaith. Dyma'r ffordd orau o gau'r bwch rhwng disgwyliadau cyflogwyr a galluoedd gweithwyr. Mae angen i fusnesau bach a chanolig gymryd rhan fawr yn y rhaglen hon.”

Ffederasiwn Busnesau Bach
'A Skilful Wales' ([2018](#))

Lle rydyn ni nawr

Mae'r Cwricwlwm Cymru 2022 yn gam cyntaf positif, gyda ffocws ar sgiliau mwy meddal a [fod bwriad i](#) baratoi plant a phobl ifanc i "ffynnu mewn dyfodol lle mae sgiliau digidol, gallu i addasu a chreadigrwydd yn hanfodol, lle mae cymysgedd o brofiadau, gwybodaeth a sgiliau, ac mae hynny wedi'i wreiddio yng ngwerthoedd a diwylliant Cymru."

Fodd bynnag, dim ond os caiff ei weithredu'n llawn y bydd buddion y cwricwlwm newydd yn cael eu gwireddu, gydag athrawon wedi'u paratoi (yn bersonol ac yn broffesiynol) i gyflawni ei ofynion heriol. Mae hyn yn cynnwys gweithio mewn ffordd wahanol, gan gynnwys ystod ehangach o bobl mewn addysg.

Mae tystiolaeth bod awdurdodau lleol a Llywodraeth Cymru yn colli cyfleoedd i gynnwys ac ymgysylltu ag arweinwyr addysg a staff addysgu wrth gyflawni'r weledigaeth llesiant genedlaethol a nodir yn y Ddeddf trwy'r system addysg

Dylai'r Ddeddf fod wrth wraidd sut mae ysgolion yn dylunio eu cwricwlwm eu hunain yn seiliedig ar y model cenedlaethol. Er bod y cwricwlwm newydd wedi'i cyfeillio i raddau helaeth ag egwyddorion y Ddeddf, trwy gynnwys y sector addysg a monitro cynnydd cyrff cyhoeddus, rwyf wedi darganfod bod awdurdodau addysg lleol yn colli cyfleoedd i gynnwys ysgolion yn y genhadaeth ehangach o gyflawni eu amcanion llesiant ar draws pob maes.

Mae hyn yn golygu nad yw'r cysylltiadau'n cael eu gwneud yn glir ynglŷn â gallu'r ysgolion, athrawon a'r system addysg ehangach i gyflawni amcanion lleol fel 'Dewisiadau lach mewn Amgylchedd lach' ac 'mae plant a phobl ifanc yn cael y dechrau gorau i fywyd ac yn meddu ar y sgiliau sydd eu hangen arnynt i fod yn ddysgwyr llwyddiannus ac yn unigolion hyderus.' Mae hyn hefyd yn dangos bod mater ehangach, systemig yn gyfle a gollwyd i osod y genhadaeth genedlaethol ar gyfer addysg yng nghyd-destun y weledigaeth ar gyfer Cymru trwy'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Mae angen i Lywodraeth Cymru ac awdurdodau addysg lleol gyfathrebu'n well ar sut mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn cysylltu ac yn rhan o'r cwricwlwm newydd i sicrhau bod addysg yn helpu Cymru i gyflawni ei nodau llesiant.

“Cyflwynodd Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru seminar i'r Academi Genedlaethol ar gyfer Arweinyddiaeth Addysg ...daeth arwyddocâd y Ddeddf yn glir a sut y gallai effeithio ar weithgareddau yn y dyfodol wrth weithio gyda llywodraeth leol a chenedlaethol.

Er gwaethaf hyn daeth yn amlwg nad oedd y Ddeddf yn adnabyddus iawn gan addysgwyr yn yr ystafell! Mae hyn ynddo'i hun yn bryder gan ei fod yn ddarn canolog o ddeddfwriaeth ag allai weithredu fel ysgogiad ar gyfer gweithio ar y cyd ar draws y system.

Dylai arweinwyr mewn ysgolion gael eu hysbysu am y Ddeddf a'i goblygiadau, gan gyfeirio nid yn unig at benaethiaid ond hefyd at Lywodraethwyr, sydd â dyletswydd gofal am lesiant penaethiaid. Rhaid i lesiant pawb barhau i fod yn sbardun allweddol mewn penderfyniadau polisi ar draws y system.”

Karen Lawrence, cyswllt yr Academi Genedlaethol ar gyfer Arweinyddiaeth Addysg

Mae anghysondeb yn y ddarpariaeth ddysgu y tu hwnt i'r cwricwlwm addysgu traddodiadol, gan gynnwys gweithio gyda chyflogwyr a busnesau lleol i ddarparu addysgu a dysgu sgiliau meddalach a phrofiad gwaith

Mae'r cysyniad o athro yn sefyll o flaen ystafell yn llawn myfyrwyr sy'n gwrando ac yn ymateb yn rhywbeth sy'n gynyddol yn rhan o'r gorffennol. Mae technoleg yn dod â ffyrdd newydd o addysgu a dysgu i bawb. Fodd bynnag, gallai dysgu sgiliau meddalach a phrofiad gwaith fod yn gyfle i gydweithio'n mwy digidol, ac yn bersonol. Dylai Llywodraeth Cymru a chyrrff cyhoeddus fod yn annog ysgolion a cholegau i wneud mwy o ddefnydd o'r sector cyhoeddus, preifat a gwirfoddol i roi profiadau gwerthfawr i blant a phobl ifanc am fywyd a gwaith.

Yn fy mhapur cydweithredol gyda Ysgol Busnes Prifysgol Caerdydd, [Addysg addas ar gyfer y dyfodol yng Nghymru](#), rwyf wedi argymhell y dylid bod dysgu yn cael eu creu a chyflwyno mewn partneriaeth â busnesau, elusennau ac eraill. Bydd hyn nid yn unig o fudd i blant a phobl ifanc ond i aelodau ehangach y gymuned hefyd:

“Ychydig iawn o athrawon fydd â phrofiad uniongyrchol, personol o broffesiynau lluosog, neu'r economi gig [...] gall rheini sydd wedi ymdeol yn gynnar, myfyrwyr gyda blwyddyn i ffwrdd, dinasyddion actifydd, 'gamer-geeks' a 'bwffiau llinach' ... helpu i ddarparu dysgu dilys, nid eistedd ar fyrddau lywodraethu yn unig. Ni all eu cyfalaf cymdeithasol fynd yn wastraff.”

Yr Athro Calvin Jones ([2019](#))

Mae plant a phobl ifanc sy'n cysylltu yn gynnar gyda busnesau yn gwneud gwahaniaeth sylweddol o ran lleihau siawns iddynt beidio â bod mewn cyflogaeth, addysg neu hyfforddiant pan fyddant yn gadael addysg orfodol, oherwydd eu bod yn cael y sgiliau a'r profiad angenrheidiol ar gyfer bywyd a chyflogaeth.

Mae nifer o raglenni ar waith gyda'r nod hwn, megis y rhaglen '[Business Class](#)' Busnes yn y Gymuned, a ariennir gan Lywodraeth Cymru, a '[Rhoglen Ymgysylltu Busnes](#)' Gyrfa Cymru a rhai sy'n cael eu rhedeg gan fusnesau mwy i gysylltu ag ysgolion. Yn yr un modd, mae rhai rhaglenni ar waith sy'n meithrin sgiliau entrepreneuriaidd, megis '[Menter Ifanc yng Nghymru](#)' a '[Syniadau Mawr Cymru](#)' Llywodraeth Cymru. Fodd bynnag, nid oes dull cynhwysfawr, gweladwy i'r cyhoedd o ymgysylltu ag ysgolion a chyflogwyr/ busnes ledled Cymru.

Mae'r diffyg cenhadaeth genedlaethol hon i ymgysylltu â chymdeithas, busnes, cyflogwyr a chyrrff cyhoeddus eraill mewn ffyrdd modern o addysgu plant, pobl ifanc ac oedolion yn golygu bod rhai busnesau yn ei chael hi'n heriol i gydweithredu ag ysgolion mewn rhai rhannau o Gymru:

“Nid oes cysylltiad rhwng y sector preifat ac ysgolion yn ein hardal drwy'r Cyngor. Rydym yn awyddus ac mae'n ymddangos mai'r unig ffordd y gallwn ei wneud yw trwy'r trydydd sector. Wrth i'r cwricwlwm newydd ddod i mewn mae angen ymgysylltu cydgysylltiedig â'r sector preifat i ddweud wrthyn nhw am y math o help y gallai fod ei angen ar ysgolion. Gallem ddarparu help ac ymgysylltu â'n cadwyni cyflenwi i helpu hefyd.”

Cyfarwyddwr Cyfrifoldeb Cymdeithasol
Corfforaethol o un o brif gyflogwyr
Cymru (Ionawr 2020)

Er mwyn annog gwell cydweitheithio, rwy'n argymhell bod Llywodraeth Cymru yn archwilio rhyw fath o dreth ryddhad i fusnesau sy'n ymwneud â datblygu sgiliau ymhlith dysgwyr mewn ysgolion a'r system addysg ehangach.

Trwy gymryd rhan mewn ysgolion, colegau a phrifysgolion, gallai busnesau elwa o weithlu a chynhyrchedd lleol cynyddol. Gallai plant, pobl ifanc ac oedolion fod yn dysgu'r sgiliau perthnasol ar gyfer y dyfodol ac yn ennill profiad mewn gwahanol ddiwydiannau. Dylai Llywodraeth Cymru ddefnyddio eu pwerau trethu a'r contract economaidd i gymhell entrepreneuriaid, busnesau mawr, micro-fusnesau a mentrau bach i ganolig i weithio'n uniongyrchol gydag ysgolion fel rhan o raglen ledled Cymru.

Ail-feddwl cymwysterau i adlewyrchu sgiliau ar gyfer y dyfodol

Yr hyn sydd ei angen ar genedlaethau'r dyfodol

Mae angen dulliau newydd o asesu oherwydd fod mwy o gyflogwyr yn gofyn am sgiliau mwy meddal, ac mae datblygiadau mewn technoleg yn golygu bod profiad yn dod yn fwy gwerthfawr na gwybodaeth. Mae ffurfiau traddodiadol o arholi ac asesu yn dod yn llai addas at y diben yma, gan y bydd angen i systemau addysg ymwneud yn fwy ag addysgu pobl i fyw'n dda na llwyddo mewn arholiadau.

“Mae'r ffocws pennawd caled ar arholiadau o leiaf yn rhannol ar fai am fod systemau addysg yn “anobeithiol o ffit” o ran sgiliau modern. Mae canlyniadau arholiadau mewn pynciau traddodiadol (a phenawdau newyddion sy'n gysylltiedig â chanlyniadau PISA) wedi dod yn fetrigau tymor byr cyfeiliornus ar gyfer perfformiad y llywodraeth. Yna esgeulusir sgiliau eraill, llai diriaethol ond mwy perthnasol wrth iddynt dynnu sylw oddi wrth y “Mesuriadau Perfformiad Allweddol tymor byr [PISA a'r OECD]. Mae nhw eisoes wedi gwneud cymaint o ddfrod oherwydd bod ysgolion wedi canolbwyntio ar basio arholiadau yn unig heb ddatblygu'r sgiliau cyflenwol hynny mae angen i bobl ifanc fyw bywyd llewyrchus a chael eu cyflogi'n llwyddiannus.”

[Syr Anthony Seldon](#) (Is-Ganghellor Prifysgol Buckingham ac ymgynghorydd i'r 'Worldwide Educating for the Future Index')

“Mae profiadau sy'n caniatáu cydweithredu, cyfathrebu a gwaith tîm i bob myfyriwr yn aml yn digwydd y tu hwnt i waliau'r ystafell ddosbarth. Mae angen i ni hwyluso ar gyfer y profiadau hyn yn eu cyd-destun, ac mae angen i'n hystafelloedd dosbarth fod yn adlewyrchiad o hyn.”

[McLaughlin](#)

Mae angen i ni symud tuag at asesu pobl mewn ffordd sy'n fwy seiliedig ar naratif, heb ganolbwyntio ar oedran adeg yr asesiad ac sy'n gwahanu canlyniadau arholiad oddi wrth berfformiad ysgol ac atebolrwydd athrawon. Mae hyn yn golygu newid sylfaenol yng Nghymru ac mewn gwledydd ledled y byd, lle mae systemau'n mesur perfformiad cymharol, megis y Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd a'r Rhaglen ar gyfer Asesu Myfyrwyr Rhyngwladol.

Nid yw'r cymwysterau presennol yn cyflawni'r rôl sy'n ofynnol ganddynt ar hyn o bryd ac maent hyd yn oed yn llai tebygol o arfogi plant ar gyfer bywydau a gweithleoedd yn y dyfodol.

Wrth edrych ar y sgiliau meddalach y mae galw amdanynt eisoes, y tueddiadau cymdeithasol, demograffig, amgylcheddol ac economaidd sy'n effeithio ar Gymru a lens ehangach Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru), roedd cymwysterau cul yn canolbwyntio ar gofio gwybodaeth neu ddatrys problemau llinellol ni fydd yn ffit ar gyfer y dyfodol. Ni fydd y ffordd y mae plant a phobl ifanc yn cael eu haddysgu i basio arholiadau ar hyn o bryd yn rhoi'r sgiliau a'r wybodaeth iddynt ddiwallu anghenion y dyfodol.

Lle rydyn ni nawr

Mae angen alinio ein system gymwysterau â Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) a'r weledigaeth ar gyfer addysg yng Nghymru

Yn fy mhapur cydweithredol ag Ysgol Fusnes Prifysgol Caerdydd, '[Addysg addas ar gyfer y dyfodol yng Nghymru](#)', rwyf wedi galw ar Lywodraeth Cymru i:

- Ail-feddwl radical i gymwysterau 16 oed. Nid yw TGAU bellach yn addas at y diben a dylent adlewyrchu dyheadau'r Cwricwlwm ar gyfer Cymru 2022.
- Cyflwyno asesiadau sy'n canolbwyntio ar amrywiaeth ac sy'n canolbwyntio ar ddisgyblion, nid profi, gan ddarparu mwy o werth a budd academaidd.

Mae ein system gymwysterau gyfredol yn atgyfnerthu ffyrdd traddodiadol o addysgu a dysgu, gan ganolbwyntio ar y pethau anghywir. Mae'r ffordd yr ydym yn asesu plant a phobl ifanc ar hyn o bryd, yn enwedig trwy arholiadau TGAU yn 16 oed, yn gweithio yn erbyn nod y cwricwlwm newydd, sy'n hoff o roi'r sgiliau i blant ar gyfer dyfodol gwaith a bywyd yng Nghymru.

Dylai asesu adlewyrchu gwerthoedd ac egwyddorion y cwricwlwm newydd: ffocws ar adborth naratif, symud i ffwrdd o asesu ar sail oedran a'r angen i wahanu asesiad disgyblion o'r ffordd yr ydym yn dwyn athrawon ac ysgolion i gyfrif.

Mae'r Sefydliad ar gyfer Cydweithrediad a Datblygiad Economaidd eisoes yn symud i'r cyfeiriad hwn, gan weithio ar asesu sgiliau cymdeithasol ac emosiynol.

Mae Mynegai Addysg ar gyfer y Dyfodol ledled y Byd yn cydnabod bod systemau asesu yn arbennig o anodd eu diwygio ond mae'n nodi, os yw systemau asesu yn methu ag adlewyrchu'r sgiliau y mae cyflogwyr yn eu mynnu yn y dyfodol, byddant yn colli hygredd yn naturiol. Gallai Cymru ddysgu oddi wrth wledydd fel Ffrainc a'r Ffindir, sydd ar flaen y gad, gyda marciau mynegai uchaf ar gyfer y ffocws dysgu seiliedig ar brosiect eu fframweithiau asesu.

Dylem fod yn dyheu am osod Cymru ochr yn ochr â gwledydd fel y Ffindir, Singapore, Hong Kong a Siapan, y cyfeirir atynt fel rhai sydd â'r systemau addysg gorau yn y byd. Mae'r gwledydd hyn wedi diwygio eu dulliau asesu, felly nid ydynt wedi'u safoni ac yn canolbwyntio ar rymuso dysgwyr i gynnal eu dysgu eu hunain.

Rwyf wedi argymhell eisioes y dylai [Cymwysterau Cymru](#) wneud yn siwr bod y system gymwysterau yn cydfynd gyda'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ac ein gweledigaeth ar gyfer addysg a'r economi yng Nghymru, gan eu bod yn ceisio creu cymwysterau yn unol â'r cwricwlwm newydd fel rhan o fod yn [gymwys ar gyfer y dyfodol](#). Dylai dysgu gael ei gymryd o adolygiad y [Fagloriaeth Cymru](#).

Mae'n ddiddorol nodi mai i'r rhai a ddywedodd 'ni ellir gwneud hyn' dyma'n union sy'n cael ei wneud mewn ymateb i'r aflonyddwch i arholiadau a dysgu o ganlyniad i COVID-19.

“Mae angen i lywodraethau ddeffro. Mae arwyddion bod rhai yn cydnabod yr heriau sydd o'n blaenau. Yn Tsieina, mae yna ymdeimlad nad yw'r traddodiad cryf o addysg gystadleuol iawn yn seiliedig ar arholiadau yn addas mwyach. Pan fydd system fel Tsieina yn deffro i rywbeth, rydych chi'n gwybod ei bod hi'n duedd.”

[Catherine Whittaker](#), Prif Weithredwr EtonX

Cofleidio dysgu gydol oes fel y norm newydd

Yr hyn sydd ei angen ar genedlaethau'r dyfodol

Wrth i lwybrau addysgol a gyrfaol ddod yn llai diffiniedig gyda phobl yn cychwyn ar sawl gyrfa mewn gwahanol sectorau yn ystod eu bywyd gwaith, gan roi'r gorau i'r 'naw i bump' a chanfod pwrpas yn eu meysydd angerdd, bydd angen iddynt adeiladu ar eu sgil set yn barhaus. Mae angen i ni weithio gyda'n gilydd i greu ecosystem dysgu gydol oes y gall pawb ei gyrchu ar unrhyw adeg.

Bydd angen i genedlaethau'r dyfodol i gadw dysgu i ateb yr heriau technolegol, ecolegol a demograffig y dyfodol - gan ein helpu i leihau anghydraddoldeb, atal Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod, yn ceisio newid hinsawdd atal, colli bioamrywiaeth a dod yn Cymru llwyddiannus y dyfodol.

Bydd angen cysylltu gwahanol fathau o ddysgu gydol oes i greu ecosystem gynaliadwy, arloesol, ddigidol ac entrepreneuraidd lle gall pawb gymryd rhan, ar unrhyw adeg mewn bywyd, gan gynnwys pobl ifanc, gweithwyr cyflogedig, gweithwyr wedi'u dadleoli, pobl dan gyflogiedig a'r di-waith.

“Felly, beth ddylen ni ddweud wrth ein plant? Er mwyn aros ar y blaen, mae angen i chi ganolbwyntio ar eich gallu i addasu'n barhaus, ymgysylltu ag eraill yn y broses honno, ac yn bwysicaf oll cadw'ch synnwyr craidd o hunaniaeth a gwerthoedd. I fyfyrwyr, nid yw'n ymwneud â chaffael gwybodaeth yn unig, ond sut i ddysgu. Ar gyfer y gweddill ohonom, dylem gofio nad yw hunanfodddhad deallusol yw ein cyfaill a bod dysgu - nid dim ond pethau newydd ond ffyrdd newydd o feddwl - yw bywyd hir yn ymdrechu.”

Blair Sheppard Arweinydd Byd-eang, Datblygu
Strategaeth ac Arweinyddiaeth, PwC

Lle rydyn ni nawr

Ar hyn o bryd nid oes gweledigaeth genedlaethol ar gyfer dysgu gydol oes sy'n cyfateb i Gwricwlwm Cymru 2022 ar gyfer ysgolion ac nid oes digon o flaenoriaeth o bwys ynghlwm wrth ddysgu gydol oes

Er bod y cwricwlwm newydd yn darparu sylfaen gadarn i system addysg orfodol Cymru i adlewyrchu egwyddorion y Ddeddf, nid oes gweledigaeth ar gyfer dysgu ôl - orfodol a datblygu sgiliau yng Nghymru o 16 oed.

Mae creu Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil newydd yn rhoi cyfle sylweddol i ddatblygu gweledigaeth a chwricwlwm tymor hir ar gyfer dysgu ôl-16 a'r system sgiliau yng Nghymru, gan ddefnyddio egwyddorion y Ddeddf

Mae'r Gweinidog Addysg wedi cyhoeddi y bydd y [Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil](#) yn cael ei greu, gyda'r prif nod o gryfhau a symleiddio'r sector ôl-16 yng Nghymru. Bydd y Comisiwn, pan gaiff ei sefydlu yn 2023, yn cymryd cyfrifoldeb am addysg ôl - orfodol, hynny yw addysg bellach ac uwch, prentisiaethau, dysgu oedolion, ymchwil a ariennir gan y llywodraeth, ac addysg ac hyfforddiant ôl-orfodol mewn ysgolion.

Dylai'r Comisiwn gael ei sefydlu mewn ffordd sy'n adlewyrchu egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) a dylai Llywodraeth Cymru gyfarwyddo' Comisiwn i gynhyrchu gweledigaeth genedlaethol ar gyfer dysgu gydol oes sy'n ein helpu i gyflawni'r nodau llesiant cenedlaethol.

Dylai gweledigaeth genedlaethol gynnwys datblygu Fframwaith Sgiliau newydd ar gyfer Cymru, fel yr argymhellwyd gan Cymru 4.0 Cyflawni Trawsnewidiad Economaidd ar gyfer Gwell Dyfodol Gwaith i baru swyddi â phobl a phobl â swyddi yn well.

Dylai Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol diwygiedig fod yn gyfrifol am drosi'r weledigaeth a'r uchelgais genedlaethol hon yn weithgaredd rhanbarthol gyda darparwyr lleol, hyrwyddo cydweithredu rhwng y sectorau addysg a busnes, yn hytrach na chystadleuaeth. Byddai Fframwaith Sgiliau newydd i Gymru creu ffiniau mwy hyblyg rhwng sefydliadau addysgol a chyflogwyr.

Mae'n galonogol bod Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno mentrau megis y brentisiaeth gradd, sy'n cyfuno dysgu yn y gweithle â chymhwyster gradd a chyfrifon dysgu personol, gan ddarparu cyllid ar gyfer hyfforddiant galwedigaethol i bobl mewn cyflogaeth. Mae angen dull mwy cydgysylltiedig i sicrhau bod y cyfleoedd hyn yn agored i bawb, yn ehangach na'r dulliau gweithredu pilot presennol ac yn hysbys i weithleoedd ledled Cymru fel cyfle i gael gweithlu mwy medrus.

Mae angen i gyrrff cyhoeddus gofleidio'r uchelgais ar gyfer dysgu gydol oes a dylent gynnig pob cyfle i'w staff ddarparu cyfleoedd dysgu yn y gweithle. Mae'n gadarnhaol bod rhai cyrrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus wedi dechrau ystyried eu anghenion hunain gweithlu yn y tymor hir

Er bod cyrrff cyhoeddus wedi gosod llesiant amcanion i wella eu gweithlu, maent yn aml yn ymwneud ag effaith cyni ar eu sefydliad - yn hytrach na rhagweld sgiliau sydd eu han gen ar gyfer newid yn y dyfodol. Anaml y maent wedi myfyrio ar y cyhoedd gwasanaethau sy'n debygol o fod eu hangen mewn dyfodol Cymru, gydag effaith cymdeithasol a newidiadau technolegol.

Yn [Singapore](#), mae eu Fframwaith Sgiliau yn rhan annatod o gynllunio gweithlu'r dyfodol. Mae Fframwaith Sgiliau Singapôr yn cael ei gyd-greu gan gyflogwyr, cymdeithasau diwydiant, sefydliadau addysg, undebau llafur a'r llywodraeth ar gyfer gweithlu Singapore. Mae'r Fframwaith Sgiliau yn darparu gwybodaeth allweddol ar y sector, llwybrau gyrfa, galwedigaethau / rolau swydd, yn ogystal â'r sgiliau presennol a rhai sy'n dod i'r amlwg sy'n ofynnol ar gyfer y galwedigaethau / rolau swydd. Mae hefyd yn darparu rhestr o raglenni hyfforddi ar gyfer uwchraddio sgiliau a meistrolaeth. Nod y Fframwaith Sgiliau yw creu iaith sgiliau gyffredin i unigolion, cyflogwyr a darparwyr hyfforddiant.

Yn [Rhondda Cynon Taf](#), mae yna nifer o fentrau, megis y "llwybr cyflogaeth RCT", sy'n cefnogi pobl i ddatblygu sgiliau yn unol â'r sectorau twf ac anghenion cyflogwyr lleol, gan gynnwys: lleol apprenticeship a graduate cynlluniau, profiad gwaith a lleoliadau ar amryw o lefelau, gan gynnwys preswyl prifysgol, gan ddarparu cyfleoedd i bobl ifanc sy'n gadael gofal cymdeithasol y cyngor drwy'r rhaglenni 'Care2work' a 'Cam yn y Cyfeiriad Cywir'.

Mae Bwrdd Iechyd Hywel Dda wedi cyflwyno '[Destination GIG](#)' a '[Rhaglen Meithrin Nyrsys](#)' fel ffyrdd o ddatblygu eu gweithlu trwy ddenu talent leol. Mae 'Destination GIG' yn bartneriaeth gyda Choleg Sir Benfro a Phrifysgol Abertawe i greu eu gweithlu ar gyfer y dyfodol, gyda phobl ifanc 16-18 oed yn yr ardal leol. Mae 'Rhaglen Meithrin Nyrsys' wedi'i anelu at gynyddu nyrsys cofrestredig trwy gyfuniad o fesurau, megis graddau rhan amser gyda Phrifysgol Abertawe a'r Brifysgol Agored, yn ogystal â chyfleoedd i bobl sy'n dychwelyd i nyrsio.

Mae hyn yn cysylltu â fy nghanfyddiadau bod yna angen am weledigaeth hir-dymor ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru hyd at 2050 ac, ochr yn ochr â hyn, cynllunio tymor hir ar gyfer y gweithlu. Mae hwn yn faes lle dylai Llywodraeth Cymru fod yn arwain.

Nododd fy ngwaith gydag Ysgol Fusnes Prifysgol Caerdydd rai camau y gallai cyrff cyhoeddus eu cymryd ar y '[Daith tuag at Gymru Lewyrchus](#)' ar ddatblygu poblogaeth fedrus, sy'n addas ar gyfer newid technolegol yn y dyfodol. Er mwyn croesawu dysgu gydol oes, dylai cyrff cyhoeddus:

- Cynnal archwiliadau gweithlu a dadansoddiadau bylchau sgiliau - gan edrych trwy lens y saith nod llesiant cenedlaethol, gan gynnwys anghenion sgiliau iaith Cymraeg - i nodi unrhyw fylchau i'w llenwi.
- Dewch yn sefydliad dysgu trwy ddarparu a a hybu'n egniol ddysgu gydol oes.
- Gosod y pwyslais ar ddysgu addasedig, yn hytrach na phrosesau achrededig.
- Dewch yn sefydliad ymwybodol o ofalu lle mae cytbwysedd bywyd a gwaith yn cael ei adeiladu i mewn i'r 'DNA' sefydliadol. Crëwch ysgolion swydd y gellid eu dringo mewn meysydd lle nad oes llawer o gyfle i symud ymlaen, yn cynnwys cyflwyno cyfnewid swyddi i helpu pobl i ennill sgiliau newydd.

Dylai dysgu cymunedol, sy'n cynnwys llawer o sefydliadau, fod wrth wraidd darparu gweledigaeth o ddysgu gydol oes ar gyfer y dyfodol.

Mae yna rai enghreifftiau rhagorol o ysgolion yn cydweithredu ag eraill ac yn cynnwys y gymuned wrth ddarparu cyfleoedd dysgu gydol oes i rieni ac oedolion lleol. Mae potensial i gyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus fod yn gyrru'r math hwn o weithgaredd yn llawer mwy cyson ledled Cymru.

[Fideo Ysgol Gymunedol Monkton Priory o'r Sefydliad Dysgu a Gwaith Cymru](#)

Sicrhau fod ein system addysg a sgiliau yn hyblyg i newid demograffig ac yn gweithio i bawb

Yr hyn sydd ei angen ar genedlaethau'r dyfodol

Rhaid i'n hagwedd tuag at sgiliau ein galluogi i fynd i'r afael â rhai anghydraddoldebau parhaus yng Nghymru. Mae angen inni ddod o hyd i ffyrdd o gulhau'r anghydraddoldebau ar draws addysg, sgiliau a chyflogaeth, wrth fanteisio ar gyflymu newidiadau demograffig.

Mae anghydraddoldebau parhaus yng Nghymru sy'n golygu bod grwpiau o bobl yn colli allan ar gyfleoedd ac yn adnodd digyffwrdd o sgiliau a phrofiad. Mae angen i ystod ehangach o bobl yn y system addysg a sgiliau weithio tuag at genedl fwy llewyrchus a chyfartal. ([Gweler yr adran ar Gymru sy'n Fwy Cyfartal, ym Mhennod 3 am fwy o wybodaeth.](#))

Mae angen i amrywiaeth ein gweithlu gynnwys tyfu ein sgiliau Cymraeg, yn yr ystafell ddosbarth a thu hwnt, a thrwy gydol cwrs bywyd. Mae angen i sefydliadau'r sector cyhoeddus, preifat a gwirfoddol ddatblygu sgiliau, hyrwyddo ein diwylliant, ein treftadaeth a'n statws fel cenedl ddwyieithog, yn enwedig gan y bydd creadigrwydd yn un o'r sgiliau mwyaf deniadol ar gyfer y dyfodol.

Mae angen i ni ddod o hyd i ffyrdd o atal 'draenio'r ymennydd' o rannau gwledig o Gymru, lle rydych chi'n symud i ffwrdd i ddod o hyd i waith ac astudio. Fel y cyfryw, mae angen i ni annog ardaloedd yng Ngymru i achub ar gyfleoedd i dyfu'r 'economi werdd' a charbon isel a chofleidio ffyrdd digidol newydd o weithio. Mae angen i ni weld technoleg fel galluogwr i bobl weithio o bell a bod â hyblywgrwydd yn eu bywydau, gan gefnogi entrepreneuriaid a busnes i ffynnu ym mhob rhan o Gymru.

Gyda'n poblogaeth yn heneiddio, mae angen i Gymru cynllunio yn gadarnhaol, gweld pobl hŷn fel cyfranwyr gwerthfawr i'r economi a chymdeithas. Mae pobl yn debygol o aros yn y gwaith yn hirach yn eu bywydau a bydd angen iddynt addasu a dysgu sgiliau newydd trwy gydol eu hoes. Gallai mwy o gyfranogiad yn y gweithlu gan bobl dros 55 oed gynyddu lles economaidd a chynhyrchedd yn sylweddol.

Lle rydyn ni nawr

Er bod pethau'n gwella, mae anghydraddoldebau parhaus yng Nghymru o ran addysg a chyflogaeth

O oedran ifanc, mae plant Indiaidd a Gwyn yn fwy tebygol o gyflawni eu cerrig milltir addysg na phlant Du neu Sipsiwn / Roma / Teithwyr Gwyddelig. Mae merched yn perfformio'n well na bechgyn mewn ysgolion yn gyson.

Er gwaethaf rhywfaint o welliant mewn cyrhaeddiad, mae disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol yn wynebu heriau wrth gyflawni'r un cerrig milltir addysg â'u cyfoedion.

Mae'r gwahaniaethau mwyaf amlwg mewn cydraddoldeb rhwng plant sy'n tyfu i fyny mewn ardaloedd cyfoethog a phlant yn y rhai mwyaf difreintiedig. Mae plant cyfoethocach nid yn unig yn gwneud yn well yn academiaidd, ond mae plant sy'n byw mewn tldi yn sylweddol fwy tebygol o gael eu gwahardd o'r ysgol, sy'n cael effaith andwyol ar eu haddysg a'u cyfleoedd bywyd. Mae'r rhain hefyd yn blant sy'n fwy tebygol o fod yn profi Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod, fel cam-drin domestig, gwahanu rhieni a chamddefnyddio sylweddau yn y cartref.

Mae anfantais economaidd-gymdeithasol hefyd wedi'i chysylltu'n gryf â chanlyniadau gwaeth ym maes iechyd meddwl. Bellach mae tystiolaeth ysgubol o'r cysylltiad cryf rhwng anfantais economaidd-gymdeithasol ac ymddygiad hunanladdol. Mae cyfraddau hunanladdiad ddwy neu dair gwaith yn uwch yn y cymdogaethau mwyaf difreintiedig o gymharu â'r rhai mwyaf cyfoethog.

Gall gwahardd o'r ysgol arwain at unigrwydd ac arwahanrwydd cymdeithasol i lawer o blant. Mae hyn yn gysylltiedig â diffyg perthyn i blant a phobl ifanc; os ydyn nhw y tu allan i ysgolion gallant fod i ffwrdd o'u hunig ffynhonnell gefnogaeth a chymuned a chyfle i ryngweithio â'u grŵp cyfoedion eu hunain.

Gall unigrwydd ac arwahanrwydd gael effaith ddifrifol ar iechyd corfforol a meddyliol ac maent yn ffactorau risg ar gyfer ymddygiad hunanladdol. Mae [ymchwil](#) Samariaid yn dangos bod plant unig a datgysylltiedig yn aml yn troi'n oedolion unig a datgysylltiedig.

Trwy gwricwlwm newydd Llywodraeth Cymru a chyrrff cyhoeddus sy'n gweithio gydag awdurdodau addysg lleol, mae angen i ni symud ein ffocws o ddiffodd tân i atal ar draws ysgolion yng Nghymru i leihau nifer y plant sy'n cael eu gwahardd o'r ysgol, gan leihau'r costau economaidd, cymdeithasol ac yn bwysicaf oll, dynol. Bydd hyn yn helpu i wella trywydd bywyd plant sydd mewn mwy o berygl o gael eu gwahardd oherwydd anghydraddoldeb, a bydd yn helpu i dorri cylchoedd gydol oes o anfantais, unigrwydd ac adfyd.

Os na chaiff mwy ei wneud i leihau nifer y plant sy'n cael eu gwahardd o'r ysgol yn sylweddol, ac mae agwedd iechyd cyhoeddus at iechyd meddwl ac adfyd a brofir gan blant a phobl ifanc wedi'i hymgorffori yn niwylliant pob ysgol, yna bydd llawer yn parhau i gael eu trapio i mewn cylchoedd o anfantais gydol oes. Mae gan y mwyafrif o gyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus amcanion sy'n ymwneud â chulhau'r bwlch hwn, ond mae'n her all gymryd cenedlaethau i'w goresgyn.

Dylai cyrrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus gymhwyso lens y Ddeddf i'w hamcanion llesiant; cynnwys pobl yn y straeon y tu ôl i'r data hwn a chydweithio ag eraill i geisio effeithio ar leihau anghydraddoldebau. Dylai Llywodraeth Cymru a chyrrff cyhoeddus fod yn cydweithredu'n well, yn adrannau mewnol ac yn allanol â sefydliadau eraill, i ddeall anghenion a rhwystrau ennill sgiliau ar gyfer gwahanol aelodau o gymdeithas.

Gallai mabwysiadu system addysg sy'n fwy personol, hunan-gyflym ac yn canolbwyntio ar sgiliau ar gyfer byd sy'n newid (yn hytrach na gwybodaeth draddodiadol) helpu plant o wahanol gefndiroedd i gael mwy o reolaeth dros eu canlyniadau addysgol

Mae Cwricwlwm Cymru 2022 yn cynnig cyfleoedd i ddarparu system addysg o'r fath, ar yr amod ei bod yn cael adnoddau ac yn cael ei gweithredu'n effeithiol. Mae'r adolygiad 'Ail-greu Addysg', y mae'r [Gweinidog Addysg wedi'i gyhoeddi](#), hefyd yn rhoi cyfle i ystyried sut y gall addysg ac ysgolion gael effaith ehangach ar lesiant ar gyfer cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol.

Mae diwydiannau sy'n tyfu ac sy'n dod i'r amlwg yng Nghymru ag anghydraddoldebau rhywedd hynny gallai gynyddu os na eir i'r afael â hwy nawr

Mae'r [bwlch cyflog cyffredinol rhwng y rhywiâu](#) yng Nghymru ar gyfer enillion yr awr yn 14.8%. Mae menywod yn llawer mwy tebygol na dynion o weithio mewn galwedigaethau cyflog isel ac maent ychydig yn fwy tebygol o weithio mewn cyflogaeth ansicr. O oedran ifanc, mae merched yn cael eu tangynrychioli mewn pynciau Gwyddoniaeth, Technoleg, Peirianeg a Mathemateg, sy'n golygu y gallent fod yn llai abl i fanteisio ar dechnolegau sy'n dod i'r amlwg.

Nodwyd adroddiad Fforwm Economaidd y Byd [Mewnwelediad Her Fyd - eang ar Ddyfodol Swyddi](#) pedwar diwydiant (Sylfaenol a Seilwaith; Ynni; Symudedd; a Thechnoleg Gwybodaeth, Cyfathrebu) sydd ar hyn o bryd yn nodi cyfranogiad menywod o dan un rhan o bump. Mae'r diwydiannau hyn hefyd yn nodi cwmp mwy dramatig o weithwyr benywaidd rhwng swyddi lefel iau ac uwch.

Mae sawl corff cyhoeddus yn cymryd camau i fynd i'r afael â'r anghydraddoldebau rhwng rhywiau yn eu gweithlu eu hunain. Er enghraifft, trwy gamau o fewn eu hamcanion llesiant fel 'Cynnal dadansoddiad bwllch cyflog rhwng y rhywiau a dadansoddi data cyflogaeth a recriwtio.'

Mae cyrff cyhoeddus hefyd yn ceisio cyflwyno cyfnewidiadau swyddi a lleoliadau dros dro i roi gwahanol brofiadau i wahanol bobl, a mynd i'r afael â phob math o dangynrychiolaeth, fel y prosiect hwn:

Menywod yn Ychwanegu Gwerth at yr Economi (prosiect WAVE)

Ceisiodd y prosiect hwn annog datblygu sgiliau a dilyniant gyrfa, gyda'r nod o fynd i'r afael â'r bwllch cyflog rhwng y rhywiau. Un o'r dulliau a ddefnyddiwyd oedd 'cysgodi swyddi / cyfnewid', gan roi cyfle i bobl ddarganfod a roedd rolau eraill yn eu sefydliad yn gweddu i'w set sgiliau ac yn gyraeddadwy gyda rhywfaint o hyfforddiant. Un llwyddiant oedd staff gweinyddol gradd is yn datblygu gyrfaedd mewn TG yn y gwasanaeth iechyd; gan fod yr un systemau'n cael eu defnyddio, ond mewn ffordd wahanol, felly roedd trosglwyddo sgiliau yn gymharol hawdd.

Fodd bynnag, bydd angen llawer mwy i gynyddu cydraddoldeb yn ein gweithlu yn y dyfodol. Mae adroddiadau'r [Adolygiad Cyflym o Gydraddoldeb Rhywiol](#) yn galw ar Lywodraeth Cymru i arwain o'r blaen i "fabwysiadu gweledigaeth radical ar gyfer cydraddoldeb rhywiol, yn seiliedig ar rannu pŵer, adnoddau a dylanwad yn gyfartal i bob merch, dyn a phobl nad ydynt yn ddeuaidd, gan gynnwys cael gwared ar rwystrau yn rhagweithiol. yn erbyn cyfranogiad menywod yn yr economi, bywyd cyhoeddus a chymdeithasol."

Mae'r adroddiad yn cynnwys sawl argymhelliad sydd wedi'u hanelu at y Cabinet a chyrff cyhoeddus, y gallai'r llywodraeth fod yn parhau â'r momentwm i sicrhau bod ein system addysg a sgiliau yn gweithio i bawb yn gyfartal. Dylai Llywodraeth Cymru cymryd y cyfle i osod gweledigaeth radical ar gyfer cydraddoldeb rhywiol yng Nghymru, gan ganolbwyntio ar sicrhau galwedigaethol arwahanu a bwllch cyflog rhwng y rhywiau yn cael eu hatal mewn diwydiannau y dyfodol.

Nid oes digon o gamau i fabwysiadu mesurau rhagweithiol ar gyfer gwella amrywiaeth trwy amcanion a nodau llesiant. Dylai'r mesurau hyn gynnwys gosod targedau heriol ar gyfer recriwtio; sicrhau bod pobl o wahanol leiafrifoedd ethnig yn weladwy ac yn cael eu cynrychioli yn eu sefydliad

Mae cyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus wedi cyfeirio'n fawr at gydraddoldeb yn eu hamcanion llesiant a'u camau sy'n ymwneud â chydaddoldeb ond nid ydynt eto wedi cyfeirio'n benodol at gynyddu amrywiaeth.

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi yn ddiweddar [Strategaeth Amrywiaeth a Chynhwysiant](#), sydd yn gam yn y cyfeiriad cywir. Dylai cyrff cyhoeddus mabwysiadu'r camau gweithredu a awgrymir i anelu at ddarparu cyfle cyfartal i bawb, megis darparu gorfodol hyfforddiant cydraddoldeb a hyfforddiant ragfarn anymwybodol.

Mae pobl yn aros mewn gwaith ac yn dysgu am gyfnod hirach, wrth i boblogaeth Cymru heneiddio. Mae angen i'n system addysg a sgiliau addasu a manteisio ar hyn ar gyfer cymdeithas a'r economi

Yng Nghymru, mae gennym eisoes y ganran uchaf o bobl dros oedran ymddeol yn y Deyrnas Unedig ac mae'r gyfran yn cynyddu. Gall poblogaeth hŷn ddod â heriau i'r sector iechyd a gofal cymdeithasol yn benodol; fodd bynnag, gallai hyn fod yn eithriadol o gadarnhaol pe bai'r boblogaeth hŷn yn parhau'n iachach ac yn cael cyfleoedd i gyfrannu at gymdeithas am gyfnod hirach. Dylai cyrff cyhoeddus gydnabod y duedd hon a rhoi amcanion a chymau llesiant ar waith sy'n helpu pobl hŷn i heneiddio'n dda, gan roi cyfleoedd iddynt rannu eu sgiliau a'u gwybodaeth.

Er enghraifft, mae'n galonogol bod Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno bwrsariau i'r rhai dros 60 oed i ymgymryd â graddau Meistr. Gallai mentrau eraill gynnwys cefnogi gweithio mwy hyblyg a gwella'r hyfforddiant sydd ar gael i bobl yn nes ymlaen yn eu bywydau a chynllunio sut rydym yn cipio sgiliau a phrofiad y bobl hynny sy'n dewis ymddeol i genedlaethau iau.

Astudiaeth Achos: nodiadau o Seland Newydd

Yn [Seland Newydd](#), mae 78% o bobl 55-64 oed a 43% o bobl dros 65 oed mewn cyflogaeth. Gallai cynyddu'r ganran yn y DU o 64% i 21% yn y drefn honno gael enillion cynnyrch domestig posibl o tua £182 biliwn.

Sbardunau allweddol o gyflogi gweithwyr hŷn yw polisiau pensiwn cyhoeddus, disgwyliad oes a'u cyfrifoldebau gofalu. Mae mesurau polisi llwyddiannus yn cynnwys: cynyddu oedran ymddeol, cefnogi gweithio hyblyg, gwella hyblygrwydd pensiynau a chynnig hyfforddiant a chefnogaeth bellach i weithwyr hŷn ddod yn 'fabwysiadwyr digidol.'

Mae'r enghreifftiau hyn yn atgyfnerthu fy nghanfyddiadau bod cyfalaf cymdeithasol yn ein cymunedau ag allai fod yn ychwanegu gwerth at y system addysg a sgiliau. Dylai Llywodraeth Cymru sefydlu rhaglen cyfnewid sgiliau rhwng cenedlaethau, a fyddai'n cysylltu pobl yn fwy effeithiol gyda'i gilydd i ateb y galw economaidd a chymdeithasol.

Mae cyfalaf cymdeithasol wedi'i wastraffu yn ein cymunedau a allai fod yn ychwanegu gwerth at y system addysg a sgiliau

Dylai cyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus fabwysiadu rhaglenni rhwng cenedlaethau i'n helpu ni i addasu i newidiadau demograffig.

Mae pcedi o arfer da yn dod i'r amlwg mewn gwaith rhwng cenedlaethau yng Nghymru ac mae rhai cyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn mabwysiadu prosiectau sy'n gwerthfawrogi'r buddion ehangach, ond mae'r rhain yn cael eu darparu'n bennaf mewn ffordd 'ad-hoc' ac yn ddibynnol ar gyllid tymor byr. Gallai mwy o'r mentrau hyn ein helpu i ddatrys sawl mater cymdeithasol a dylent roi'r sgiliau sydd eu hangen arnom ar gyfer y dyfodol.

Astudiaeth achos: cysylltu hen ac ifanc trwy dechnoleg

Mae awdurdodau lleol ledled [Gwent](#) wedi partneru gyda [Bwrdd Iechyd Aneurin Bevan](#) i ddatblygu Rhaglen "Ffrind I Mi" sy'n eu helpu i fynd i'r afael â'u hamcanion llesiant ar y cyd, gan gynnwys mynd i'r afael ag unigrwydd ac arwahanrwydd, gan roi'r dechrau gorau mewn bywyd i bob plentyn a rhagweld newid technolegol.

Un o'r mentrau yw cydweithrediad â [Chymunedau Digidol Cymru](#), gyda'r nod o gysylltu pobl iau a hŷn gyda'i gilydd er budd cyffredin a rennir trwy dechnoleg. Mae'r plant wedi'u hyfforddi fel 'Arwyr Digidol' ac yn treulio amser gyda'r bobl hŷn, yn deall eu diddordebau a'u hanes, wrth ddefnyddio sbectol rhithwirionedd, iPads a chynorthwywyr technoleg bersonol i ddysgu beth sy'n bosibl gyda thechnoleg.

Mae'r plant dan sylw yn dod yn fwy gwybodys yn foesegol ac mae'r bobl hŷn sy'n cymryd rhan yn elwa o ddefnyddio technoleg fel dewis arall yn lle meddyginiaeth wrth ddelio â chyflyrau fel dementia, pryder, unigrwydd. Dangoswyd bod hyn hefyd yn cael effaith well ar atal cwmpadau hefyd.

Mae'n gam cadarnhaol i'r cyfeiriad cywir fod Gofal Cymdeithasol Cymru ac Addysg Iechyd Cymru wedi datblygu strategaeth gweithlu cyntaf erioed sy'n ymestyn i 2030. Mae angen mwy o gyflymder a chynnydd os ydym am osgoi storm yn ein gweithlu iechyd a gofal cymdeithasol.

Mae ein poblogaeth hŷn yn debygol o olygu hefyd y bydd angen mwy o sgiliau arnom mewn iechyd a gofal cymdeithasol. [Yng Nghymru](#), mae 33 o bensiynwyr i bob 100 o bobl o oedran gweithio nawr. Erbyn 2040, rhagwelir y bydd hynny'n codi i 40 pensiynwr i bob 100 o bobl o oedran gweithio. Bydd hyn yn cyflwyno heriau penodol, yn benodol gan fod gweithlu'r GIG ei hun yn heneiddio. Yn 2009, roedd 29% o'r gweithlu dros 50 oed; fodd bynnag, 10 mlynedd yn ddiweddarach, mae hyn wedi codi i bron i 40%.

Mae angen i ni hefyd fynd i'r afael â'r mater sylfaenol o werthfawrogi'r proffesiwn gofal cymdeithasol fel sgil ar gyfer y dyfodol. Mae [Strategaeth Gweithlu ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol hyd at 2030](#) yn nodi gweithredu sy'n cynnwys:

- Lefelau uchel iawn o ymgysylltiad, cymhelliant, llesiant a boddhad staff;
- Recriwtio a chadw staff yn well trwy drefniadau gweithio deniadol a hyblyg a chyfleoedd gyrfa;
- Lefelau uwch o sgiliau Cymraeg;
- Cudd-wybodaeth a chynllunio'r gweithlu gan ein galluogi i ddiwallu ein hangen am boblogaeth.

Mae hyn yn gadarnhaol, ac mae angen cyflymder a chynnydd sylweddol bellach i sicrhau ein bod yn osgoi 'storm berffaith' o alw cynyddol ynghyd â'r angen i wella cydnabyddiaeth a gwobr i'r gweithlu presennol.

Mae angen i ni gynllunio ar gyfer y newidiadau hyn trwy fuddsoddi, erbyn hyn, mewn system lles genedlaethol sy'n canolbwyntio ar greu'r amgylchedd ar gyfer pobl i aros yn iach, yn dda, yn weithgar ac yn teimlo fel cyfranwyr. ([Gweler yr adran ar Cymru Iachach ym Mhennod 3.](#))

Rhaid i'n system addysg a sgiliau geisio ein cael yn agosach at filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 a 'Chymru â Diwylliant Bywiog lle mae'r iaith Gymraeg yn Ffynnu'

Mae'r [Comisiynydd y Gymraeg](#) wedi cyfleu pryderon i'r llywodraeth ynghylch newidiadau i'n poblogaeth a pha gyfrifoldeb sydd gan ein haddysg, ein sgiliau a'n cyflogaeth dros dyfu'r iaith. Mae Comisiynydd y Gymraeg yn awgrymu y dylai Llywodraeth Cymru fod yn gosod mesurau cryf a chlir mewn materion fel: datblygu'r cwricwlwm newydd, hyfforddi athrawon, datblygu adnoddau dysgu Cymraeg a gallu dysgwyr i deithio i'r ysgol Gymraeg o'u dewis.

“Wrth i sifftiau demograffig effeithio ar Gymru a mae mwy o bobl yn symud i ddinasoedd, mae'n bwysig bod cymunedau gwledig, lle mae'r Gymraeg yn ffynnu, yn lleoedd deniadol i bobl fyw, gweithio a dysgu - fel arall gallai anghydraddoldebau rhwng rhannau o Gymru gynyddu. Rhaid defnyddio strategaethau a chyllid cynllunio a datblygu economaidd yn adeiladol i hyrwyddo'r iaith yn y meysydd hyn. Mae hyn yn arbennig o wir wrth i lwybrau cyllido newydd gael eu datblygu i ddisodli cyllid yr Undeb Ewropeaidd.”

Comisiynydd Y Gymraeg (2018)

Unwaith y bydd pobl ifanc yn gadael yr ysgol mae tuedd bryderus bod llawer yn colli eu sgiliau Cymraeg, yn bennaf oherwydd diffyg cyfle i siarad yr iaith. Mae'r defnydd o Gymraeg mewn addysg ôl-16 yn gymharol isel ar hyn o bryd.

Mae'r [Mesur Iaith Gymraeg \(Cymru\) \(2011\)](#) yn gam cadarnhaol; trwy osod dyletswyddau ar gyrff cyhoeddus i gynllunio sgiliau Cymraeg y gweithlu, rhoi cyfleoedd i bobl ddysgu a defnyddio'r iaith yn y gwaith a sicrhau y gellir darparu gwasanaethau yn Gymraeg i'r cyhoedd. Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi lansio rhaglenni i gefnogi dysgu Cymraeg mewn gwaith ac mae llawer o gyrff cyhoeddus wedi gosod amcanion llesiant i wella sgiliau Cymraeg o fewn eu gweithlu a chyflawni eu dyletswyddau statudol o dan y Mesur Cymraeg (Cymru) (2011).

Er mwyn cyrraedd y targed o [filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050](#) a chadw pobl i ddysgu trwy fywyd, mae llawer mwy y gellir ei wneud mewn addysg ôl-orfodol. Mae'r gweithle, lleoliadau Addysg Bellach ag Uwch yn lleoedd pwysig a gall sicrhau parhad mewn dysgu a chadw sgiliau Cymraeg ôl-16.

Dylai Llywodraeth Cymru, cyrff cyhoeddus, a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus annog a hyrwyddo iaith a diwylliant Cymru trwy gyfleoedd prentisiaeth, recriwtio a dysgu yn y gwaith. Rwyf hefyd yn ailadrodd fy argymhelliad y dylai'r [Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil](#) newydd adlewyrchu egwyddorion y Deddf, gan gynnwys ein symud yn agosach tuag at 'Gymru â diwylliant Bywiog lle mae'r Gymraeg yn Ffynnu' yn ei gweledigaeth genedlaethol ar gyfer dysgu gydol oes yng Nghymru.

Astudiaeth achos: Dysgu Cymraeg

Mae [Llywodraeth Cymru](#) wedi buddsoddi mewn darpariaeth ar gyfer dysgu Cymraeg mewn gwaith ac yn y gymuned. Rhaglen o gyrsgiau yw '[Cymraeg Gwaith](#)' sydd wedi'i gynllunio i gryfhau sgiliau Cymraeg, a chynyddu'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle, a ddatblygwyd gan y Ganolfan Genedlaethol ar gyfer Dysgu Cymraeg. Mae yna gyrsgiau wedi'u hanelu at bobl o bob gallu.

Manteisio ar ddiwydiannau amgylcheddol newdd yng Nghymru

Yr hyn sydd ei angen ar genedlaethau'r dyfodol

Gan edrych i'r dyfodol hirdymor a'n nodau llesiant cenedlaethol, mae angen i ni lunio model economaidd gwahanol i Gymru, gan ganolbwyntio ar economi wyrddach, un sy'n llawer mwy cylchol (creu llai o wastraff) ac sydd o fudd i genedlaethau'r dyfodol.

(Gweler yr adrannau ar Gymru Lewyrchus ym Mhennod 3 a Datgarboneiddio yn y Pennod yma am fwy o wybodaeth.)

Bydd angen sgiliau gwahanol ar ein cenedlaethau presennol a chenedlaethau'r dyfodol ar gyfer dyfodol a fydd yn dibynnu ar atal effeithiau newid yn yr hinsawdd, colli bioamrywiaeth ac ymdrin â newid economaidd-gymdeithasol mawr.

Wedi'i ddisgrifio fel "eco-lythrennedd" (dealltwriaeth o'n hecosystemau), mae pobl Cymru yn teimlo ei bod hi'n bwysig bod plant a phobl ifanc yn dysgu am newid yn yr hinsawdd i ddylanwadu ar newid ymddygiad a'u paratoi ar gyfer swyddi yn y dyfodol. (Gweler yr adrannau ar Gymru Gydnherth ym Mhennod 3 am fwy o wybodaeth.)

Bydd angen i bob sector gydnabod y gwahanol setiau sgiliau sydd eu hangen i gyrraedd ein targedau lleihau carbon a manteisio ar gyfleoedd mewn economi 'werdd' a chylchol, gydag ynni adnewyddadwy, llai o wastraff a busnesau mwy cyfrifol.

Mae angen creu a darparu cyfleoedd ledled Cymru mewn ardaloedd ffermio, gwledig, ôl-ddiwydiannol a threfol i ddatblygu technolegau newydd a diwydiannau newydd.

Lle rydyn ni nawr

Mae Cwricwlwm Cymru 2022 yn rhoi cyfle i roi mwy o ffocws i lesiant amgylcheddol yn y system addysg

Fel yr wyf eisoes wedi amlinellu, os caiff ei weithredu a'i adnoddau'n effeithiol, mae'r cwricwlwm newydd yn cymhwyso egwyddorion y Ddeddf i addysg orfodol. Mae'n galonogol, eisoes, bod rhaglenni sy'n annog plant a phobl ifanc i ddysgu sgiliau ar gyfer y dyfodol a fydd yn eu helpu i gwrdd â heriau amgylcheddol, cymdeithasol ac economaidd.

Astudiaethau Achos: "Mae angen i oedolion yfory allu dylunio a siapio byd teg, cynaliadwy a blaengar yn gymdeithasol."

Mae [Cymbrogi Futures](#), sydd wedi'i leoli yn [Sir Benfro](#), yn sefydliad newydd sy'n seiliedig ar egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Maent yn darparu cyrsiau preswyl i blant, pobl ifanc, athrawon, entrepreneuriaid a busnesau, yn seiliedig ar ddysgu'r sgiliau sydd eu hangen i adeiladu Cymru gynaliadwy. Mae'r cyrsiau hyn yn canolbwyntio ar yr economi gylchol, systemau bwyd cynaliadwy ac ynni. Yn sail i hyn mae llesiant, datrys problemau'n greadigol, gwyddoniaeth drwy brofiad, gydnherth ac adrodd straeon.

Mae [Ymgyrch Bwyd Pen-Y-Bont Ar Ogwr](#) yn gystadleuaeth sy'n agored i bob ysgol gynradd ledled [Pen-y-bont ar Ogwr](#). Nod y rhaglen yw i ddisgyblion addysgu sut mae gwastraff bwyd yn ailgylchu ym Mwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr ac yna drawsnewid yn bŵer trydanol. Mae hefyd yn gobeithio annog disgyblion i ddod yn fwy ymwybodol o'u heffaith amgylcheddol. Mae gweithgareddau ac adnoddau ar gael ar-lein i integreiddio'r gystadleuaeth â meysydd eraill o'r cwricwlwm fel mathemateg, gwyddoniaeth, addysg gymdeithasol ac addysg bersonol ar gyfer datblygu cynaliadwyedd a dinasyddiaeth fyd-eang Dinasyddiaeth.

Mae '[Black Mountains College](#)' yn sefydliad addysgol newydd sy'n defnyddio [Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog](#) fel ystafell ddosbarth i baratoi myfyrwyr i fynd i'r afael â'r heriau sy'n wynebu cenedlaethau'r dyfodol. Mae'r coleg yn canolbwyntio ar sgiliau (nid pynciau) sydd wedi'u cynllunio i danio creadigrwydd a meddwl addasol yn unol â natur. Bydd y coleg yn dysgu sgiliau ar gyfer ffordd o fyw effaith isel, carbon isel.

Mae cyfleoedd i Gymru fod ar flaen y gad o ran economeg sy'n dod i'r amlwg, fel economïau 'gwydd,' digidol a charbon isel y dyfodol, os ydym yn cydnabod nawr y bydd angen sgiliau gwahanol arnom i fanteisio ar hyn

Mae ein [targedau i leihau allyriadau carbon](#) o leiaf 95% cyn 2050 a chael sector cyhoeddus carbon niwtral erbyn 2030 yn rhoi cyfle sylweddol i Lywodraeth Cymru fod ar flaen y gad yn yr economïau sy'n dod i'r amlwg. Mae angen gweledigaeth a chynllun i wneud Cymru'r wlad fwyaf eco-lythrennog yn y byd i fanteisio ar y cyfleoedd hyn.

Dylai Llywodraeth Cymru annog cyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus i yrru newid yn y sector cyhoeddus a'r sector preifat, i gyflymu cefnogaeth y llywodraeth ar gyfer tyfu sectorau newydd, ynni amgen o fusnesau, sy'n dod i'r amlwg prosesau peirianeg, dylunio cynnyrch a rheoli gwastraff, i arwain y ffordd mewn 'economi werdd'.

Gan fod 80% o'n tir yn ffermio, amaethyddol a gwledig, mae cyfleoedd i wella sgiliau mewn technegau ffermio newydd, sy'n cynhyrchu llai o allyriadau, cynyddu ffynonellau ynni adnewyddadwy gan ddefnyddio adnoddau naturiol a gwella rheolaeth adnoddau naturiol trwy ddefnydd tir cyfrifol ac arferion amaethyddol.

Mae [Cynllun Cyflawni Carbon Isel Cymru](#) yn cydnabod y bydd y newid hwn yn galw am gyllid a chydweithio rhwng y Llywodraeth, awdurdodau lleol, busnesau, lleoliadau addysg a chymunedau.

Mae busnesau yng Nghymru eisoes yn addasu eu prosesau ac yn chwilio am sgiliau mewn arbenigedd amgylcheddol a chynaliadwyedd. Er enghraifft:

Mae [Paint 360](#) a [Chyngor Rhondda Cynon Taf](#) wedi bod yn gweithio gyda'i gilydd ers sawl blwyddyn. Mae Paint 360 yn fenter gymdeithasol ailgylchu paent, sy'n trin paent dros ben fel y gellir ei aildefnyddio, gostwng allyriadau carbon a gwastraff. Mae'r cwmni hefyd yn rhan o nifer cynyddol o fusnesau sydd â phwrpas cymdeithasol; darparu cyflogaeth i gyn-droseddwyr ac eraill ymhell o'r farchnad lafur.

Mae'r clip fideo hwn yn disgrifio sut mae Paint 360 wedi'i ddefnyddio mewn ysgol yn Rhondda Cynon Taf.

"Mae her hirdymor datgarboneiddio mewn gwahanol sectorau a rhanbarthau ledled Cymru yn ei gwneud yn ofynnol i ni ganolbwyntio ar y sgiliau sydd eu hangen arnom yn y dyfodol er mwyn sicrhau ein bod yn trawsnewid ein gweithlu ac yn manteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd a gyflwynir gan dwf glân bydeang. O ganlyniad i'r anghenion sgiliau a hyfforddiant ar gyfer economi carbon isel, gall fod angen i ni ganolbwyntio ar uwchsgilio ac ailsgilio pobl mewn perthynas â thechnolegau, diwydiannau, crefftiau a dulliau newydd o weithredu."

[Ffyniant i Bawb: Cymru Carbon Isel](#) (2019)

Mae Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol a Bargeinion Dinas / Twf yn rhoi cyfle i dyfu sgiliau a diwydiant yn yr 'economy werdd'

Mae'n galonogol bod y pedair bargein twf economaidd ledled Cymru yn canolbwyntio ar ynni carbon isel, trafndiaeth gyhoeddus a meithrin sgiliau mewn creadigrwydd a diwydiannau sy'n datblygu. Er enghraifft, mae Bargein Ddinesig Bae Abertawe wedi cyflwyno eu hachos busnes dros gymeradwyaeth y llywodraeth, yn seiliedig ar isel mentrau carbon.

Fel yr wyf eisoes wedi argymhell, gyda chefnogaeth Llywodraeth Cymru, dylai'r Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol dywigiedig gymryd golwg hirdymor, gan gefnogi cyrff cyhoeddus i ystyried anghenion sgiliau'r dyfodol ar gyfer eu hardal ac felly helpu gosod ac adolygu amcanion llesiant cyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus.

Astudiaeth achos: Bargein Ddinesig Bae Abertawe

Mae portffolio o brosiectau mawr, gwerth cyfanswm o £58.7 miliwn, gyda'r nod o fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd ac adeiladu rhagoriaeth ranbarthol mewn ynni adnewyddadwy yn cynnwys pedair elfen gysylltiedig:

- Adeilad Canolfan Dechnoleg Bae Abertawe sy'n gadarnhaol o ran ynni ar Barc Ynni Baglan. Bydd yr egni gormodol o dechnolegau solar a thechnolegau adnewyddadwy eraill yn cael ei drawsnewid yn hydrogen yn y Ganolfan Hydrogen gerllaw i'w ddefnyddio i danio cerbydau hydrogen.
- Canolfan Arloesi Dur Genedlaethol a fydd yn cefnogi'r diwydiant dur a metelau ym Mhort Talbot a Chymru, gan leihau ei ôl troed carbon ar yr un pryd.
- Prosiectau datgarboneiddio gan gynnwys rhwydwaith gwefru cerbydau trydanol, modelu ansawdd aer a monitro amser real i alluogi penderfyniadau ansawdd aer mwy gwybodus.
- Prosiect Dyfodol Diwydiannol i fynd i'r afael â'r bwlch rhwng y galw a'r cyflenwad i fusnesau a'r tir sydd ar gael ym Mharth Menter Glannau Port Talbot.

Mae angen i gyrrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus gydnabod y gwahanol setiau sgiliau y bydd eu hangen arnom i gyrraedd ein targedau lleihau carbon a manteisio ar gyfleoedd mewn economi 'werdd' a chylchol, gydag ynni adnewyddadwy, llai o wastraff a busnesau mwy cyfrifol

Mae hyn yn ailadrodd fy nghyngor y dylai cyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus fod yn gyffredinol yn ceisio integreiddio eu hamcanion llesiant yn fwy penodol ar sgiliau â'u hamcanion a'u camau eraill. Fodd bynnag, mae ein targedau allyriadau carbon yn rhoi ysgogiad ychwanegol i osod amcanion sy'n gwella sgiliau, gan wella llesiant amgylcheddol ar yr un pryd.

Mae llawer mwy o gyfleoedd yn bodoli i integreiddio amcanion megis lle mae cyrff cyhoeddus yn ceisio adeiladu tai mwy fforddiadwy, addas ar gyfer y dyfodol, dylent fod yn cysylltu hyn â rhoi cyfle i bobl leol ennill sgiliau mewn ynni gwyrdd, dulliau adeiladu cynaliadwy a cynllunio ar gyfer y dyfodol trwy brentisiaethau, dysgu a chyflogaeth.

Dylai cyrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus nawr fod yn dangos yn benodol sut mae eu hamcanion a'u camau llesiant yn ceisio gwella llesiant cymdeithasol, diwylliannol, economaidd ac amgylcheddol.

Eich Ilais

Wrth ymgysylltu â thros 5,000 o bobl, mae'r safbwyntiau isod yn gynrychioliadol o'r materion allweddol a rannwyd â'm swyddfa wrth lunio'r adroddiad hwn

"Gosododd y sector cyhoeddus dargedau recriwtio isel neu ddim targed i bobl dduon ac Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig. Mae gan Lywodraeth Cymru strategaethau amrywiol sy'n nodi eu hymrwymiad i wella mynediad at gyflogaeth, prentisiaethau, addysg ac ati a sicrhau canlyniad cyfartal i bobl dduon ac Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig. Fodd bynnag, nid oes proses diffiniadwy ar gyfer llwybrau ar gyfer pobl dduon ac Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig unigol i symud ymlaen i swyddi dylanwadol a rhai creu penderfyniadau, sydd yn hanfodol er mwyn sicrhau ein bod yn rhan annatod o weledigaeth y Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol Deddf Gymru o greu cenedl lewrychus."
(Race Alliance Wales, Tachwedd 2019)

"Mae gofalu a chael trugaredd yn rhywbeth na ellir ei ddisodli gan awtomeiddio a bydd bob amser yn cael lle yn y byd, waeth beth fo'r sector."
(Helen Atkinson, Scouts Cymru)

"Mae addysg, iechyd a gofal cymdeithasol yn dal i weithio'n rhy annibynnol mewn sawl maes. Mae angen meddwl yn fwy gofalus am gefnogaeth y blynyddoedd cynnar a dylai fod yn canolbwyntio ar y teulu."
(Ymateb Cymru Ein Dyfodol, Guide Dogs Cymru)

"Mynediad mwy cyfartal i gyfleoedd - yn enwedig o ran mynediad i addysg."
(Llwyfan y Bobl)

"Hoffwn weld yr un cyfle cyfartal o ran cyfleoedd addysg ddiwylliannol ac oedolion ag unrhyw ardal arall yng Nghymru."
(Llwyfan y Bobl)

Sgiliau ar gyfer y Dyfodol

Argymhellion i Lywodraeth Cymru

Prif Argymhelliad

Dylai Llywodraeth Cymru ddod â phob sector ynghyd fel rhan o genhadaeth genedlaethol gydlynol i ddarparu addysg sy'n addas ar gyfer y dyfodol. Dylai hyn gael ei ariannu trwy greu Treth Addysg Gymreig, wedi'i hanelu at drosglwyddo i'r Cwricwlwm newydd i Gymru a darpariaeth ar gyfer dysgu gydol oes.

Argymhellion Polisi

Dylai Llywodraeth Cymru:

- Cyfarwyddo'r Comisiwn Addysg ac Ymchwil Trydyddol newydd i gynhyrchu gweledigaeth genedlaethol ar gyfer dysgu gydol oes sy'n ein helpu i gyflawni'r nodau llesiant cenedlaethol. Dylai'r Comisiwn gael ei sefydlu mewn ffordd sy'n adlewyrchu egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Dylai'r weledigaeth genedlaethol gynnwys datblygu Fframwaith Sgiliau newydd ar gyfer Cymru, fel yr argymhellwyd gan 'Cymru 4.0 Cyflawni Trawsnewid Economaidd ar gyfer Gwell Dyfodol Gwaith' i baru swyddi yn well â phobl a phobl â swyddi.
- Defnyddio bwerau trethu a'r contract economaidd i gymell entrepreneuriaid, busnesau mawr, micro-fusnesau a Busnesau Bach a Chanolig i weithio'n uniongyrchol gydag ysgolion fel rhan o raglen ledled Cymru.
- Creu gweledigaeth a chynllun i sicrhau bod Cymru yn dod y wlad fwyaf eco-lythrennog yn y byd.
- Ailfeddwl yn radical gymwysterau ol 16 oed tuag at asesiadau sy'n canolbwyntio ar amrywiaeth ac sy'n canolbwyntio ar ddisgyblion a ddim profion, gan adlewyrchu dyheadau'r Cwricwlwm newydd ar gyfer Cymru 2022.
- Sefydlu rhaglen cyfnewid sgiliau rhwng cenedlaethau.
- Blaenoriaethu addysg iechyd meddwl a llesiant wrth gyflwyno Cwricwlwm Cymru i helpu i feithrin cenedlaeth o blant sy'n wydn yn emosiynol.
- (Mewn cydweithrediad ag Awdurdodau Addysg Lleol,) symud eu ffocws tuag at atal ar draws ysgolion yng Nghymru i leihau nifer y plant sy'n cael eu gwahardd o'r ysgol, gan helpu i wella llwybrau bywyd plant sydd â risg uwch o gael eu cynnwys oherwydd anghydraddoldeb; a helpu i dorri cylchoedd gydol oes o anfantais, unigrwydd ac adfyd.

Argymhellion Polisi (parhau)

Dylai Llywodraeth Cymru...

- Creu cynllun gweithredu i ddatblygu'r sgiliau yn y dyfodol sydd eu hangen i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus yn 2050.
- Cynyddu ymarferwyr addysgu a chynorthwyo athrawon i gael mynediad at ddysgu proffesiynol parhaus, gan gynnwys mynediad at gynnwys a ddatblygwyd yn briodol ac ymagweddau arfer gorau ledled a thu allan i Gymru, i wneud y mwyaf o botensial y Cwricwlwm newydd ar gyfer Cymru.
- Gweithredu argymhellion yr Adolygiad Cydraddoldeb Rhywiol gan ganolbwyntio'n benodol ar oblygiadau tueddiadau'r dyfodol yn ogystal â'r heriau cyfredol. (Hefyd yn argymhelliad yn yr adran ar Gymru sy'n Fwy Cyfartal ym Mhennod 3).

Sgiliau ar gyfer y Dyfodol

Argymhellion i Lywodraeth Cymru

Argymhellion Proses

Yn eu camau gweithredu o ddydd i ddydd, dylai Llywodraeth Cymru **stopio**:

- Gwerthfawrogi cymwysterau traddodiadol sy'n seiliedig ar wybodaeth dros sgiliau meddalach fel creadigrwydd, datrys problemau a chyfathrebu.
- Cymryd dulliau traddodiadol o recriwtio a chadw staff - mae llesiant yn flaenoriaeth uwch i'r mwyafrif o 'millennials' nag unrhyw ffactor arall o waith.
- Mesur llwyddiant yn ôl llesiant economaidd yn unig.
- Darparu cyllid i fusnesau heb ei gwneud yn ofynnol iddynt gyfrannu tuag at y genhadaeth genedlaethol ar addysg a sgiliau ar gyfer y dyfodol.
- Mesur perfformiad ysgolion a phrifysgolion ar werth economaidd a chanlyniadau asesu ac yn lle hynny symud tuag at fesurau llesiant.

Yn eu camau gweithredu o ddydd i ddydd, dylai Llywodraeth Cymru **ddechrau**:

- Annog pob ysgol i gydweithio â chyrrff cyhoeddus, busnes, elusennau ac aelodau o'r gymuned yn eu hardal.
- Cyfathrebu'n glir sut mae'r Ddeddf yn cysylltu â chyflawni'r cwricwlwm newydd i sicrhau bod y sector addysg yn helpu Cymru i gyflawni'r nodau llesiant.
- Rhoi prosesau recriwtio a chynllunio'r gweithlu ar waith i nodi a gwobrwyo sgiliau a nodwyd ar gyfer y dyfodol.
- Dod o hyd i ffyrdd o osod eco-lythrennedd yng nghanol addysg a dysgu gydol oes. (Hefyd yn argymhelliad yn yr adran: Cymru sy'n Gyfrifol ar lefel Fyd-eang ym Mhennod 3).
- Darparu cefnogaeth i Bartneriaethau Sgiliau Rhanbarthol i ddatblygu mewnwelediad hirdymor a mynnu bod eu Cynlluniau Cyflogaeth a Sgiliau Rhanbarthol yn dangos sut y maent yn defnyddio'r Ddeddf ac yn integreiddio eu gwaith ag amcanion llesiant cyrrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn eu hardal.
- Gweithredu argymhellion 'Adolygiad Cymru 4.0 Cyflawni Trawsnewid Economaidd ar gyfer Dyfodol Gwaith' i gynllunio a pharatoi ar gyfer effaith newid technolegol ar waith a sgiliau.
- Annog cyrrff cyhoeddus a Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus i'n cael yn agosach at dargedau lleihau carbon trwy gyflymu cefnogaeth y llywodraeth i dyfu sectorau newydd, busnesau ynni amgen, prosesau peirianeg sy'n dod i'r amlwg, dylunio cynnyrch a rheoli gwastraff i arwain y ffordd mewn 'economi werdd'.

Sgiliau ar gyfer y Dyfodol

Argymhellion ar gyfer yr holl gyrff a byrddau cyhoeddus a gwmpesir gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (gan gynnwys Llywodraeth Cymru)

Cyfeiriwch at y bennod ar Osod Amcanion Da, ond wrth bennu eu hamcanion yn benodol mewn perthynas â sgiliau, dylai'r holl gyrff a byrddau cyhoeddus a gwmpesir gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (gan gynnwys Llywodraeth Cymru):

- Cydweithio a chynnwys set ehangach o bobl i adolygu a dylunio amcanion llesiant, megis: ysgolion (disgyblion, llywodraethwyr, penaethiaid); Sefydliadau Addysg Bellach ac Uwch; busnesau lleol; grwpiau cymunedol; Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol ac eraill. Gallai hyn arwain at gyrff cyhoeddus yn deall y buddion a'r camau ehangach y gallant eu cymryd i wella pob agwedd ar lesiant trwy sgiliau.
- Gosod amcanion llesiant ar sgiliau sydd wedi'u siapio tuag at gyflawni'r holl nodau llesiant yn hytrach na dim ond canolbwyntio ar 'Cymru Lewyrchus.'
- Dangos yn glir sut maen nhw'n integreiddio eu hamcanion ar sgiliau â'u hamcanion eraill.
- Symudwch y tu hwnt i osod amcanion a champau llesiant sy'n ymateb i gyfleoedd economaidd a diwydiannau heddiw ac, yn lle hynny, defnyddiwch sganio gorwel hirdymor i fowldio economi'r dyfodol - nid dim ond sicrhau bod gan fusnesau cyfredol y gweithlu sydd ei angen arnyn nhw nawr ac yn tymor byr.
- Cynnal eu harchwiliadau gweithlu eu hunain a'u dadansoddiadau bwloch sgiliau, gan edrych trwy lens y saith nod llesiant, gan gynnwys anghenion sgiliau yr iaith Gymraeg, i nodi unrhyw fylchau i'w llenwi.

Wrth bennu eu camau, dylai gyrff cyhoeddus a byrddau a gwmpesir gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (gan gynnwys Llywodraeth Cymru) ganolbwyntio yn y meysydd a ganlyn a dylent:

- Cydnabod y gwahanol setiau sgiliau y bydd eu hangen arnom i gyrraedd ein targedau i leihau allyriadau carbon a manteisio ar gyfleoedd mewn economi 'werdd' a chylchol; gydag ynni adnewyddadwy, llai o wastraff a busnesau mwy cyfrifol.
- Mabwysiadu rhaglenni rhwng cenedlaethau yn ehangach i'n helpu i addasu i newidiadau demograffig
- Ceisio lleihau anghydraddoldebau trwy gynnwys pobl yn y 'stori y tu ôl i'r data' a chydweithio ag eraill.
- Datblygu sgiliau, hyrwyddo ein diwylliant, ein treftadaeth a'n statws fel cenedl ddwyieithog - yn enwedig gan y bydd creadigrwydd yn un o'r sgiliau mwyaf deniadol ar gyfer y dyfodol.

Sgiliau ar gyfer y Dyfodol

Argymhellion ar gyfer yr holl gyrff a byrddau cyhoeddus a gwmpesir gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (gan gynnwys Llywodraeth Cymru)

Argymhellion Proses

Yn eu gweithredoedd o ddydd i ddydd dylent **stopio**:

- Mesur llwyddiant ar lesiant economaidd yn unig, cyrhaeddiad addysgol, nifer y swyddi sy'n cael eu creu neu dwf economaidd a symud tuag at gydnabod y cyfraniad ehangach y mae gwella sgiliau yn ei gael ar lesiant.
- Farparu cyllid ar gyfer busnes heb ei gwneud yn ofynnol iddynt gyfrannu tuag at y genhadaeth genedlaethol ar addysg a sgiliau ar gyfer y dyfodol.
- Diswyddo ymgeiswyr am swyddi ar sail cymwysterau yn unig, yn hytrach na phrofiad bywyd a sgiliau.

Yn eu gweithredoedd o ddydd i ddydd dylent **ddechrau**:

- Cydweithio ag eraill a all eu helpu i osod a chyflawni eu hamcanion sy'n gysylltiedig â sgiliau a chael buddion ehangach y tu hwnt i lesiant economaidd.
- Ail-asesu mesurau cynnydd a chanlyniadau sgiliau.
- Hyrwyddo diwylliant a'r iaith Gymraeg trwy brentisiaethau, dysgu yn y gwaith a sicrhau ei fod yn cael ei ymgorffori ar ddechrau unrhyw ddatblygiad technolegol.
- Rhoi mecanweithiau ar waith i gefnogi ac annog dysgu gydol oes, dysgu'r gweithlu, prentisiaethau a phrofiadau gwaith.
- Mabwysiadu mesurau rhagweithiol wrth osod amcanion a champau llesiant sy'n cynnwys gosod targedau heriol ar gyfer recriwtio, cadw a dilyniant menywod, pobl Dduon ac Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig a phobl anabl; sicrhau eu bod yn weladwy ac yn cael eu cynrychioli ar bob lefel yn eu sefydliad.
- Mabwysiadu gweithredoedd y 'Strategaeth Amrywiaeth a Chynhwysiant ar gyfer Penodiadau Cyhoeddus', gyda'r nod o ddarparu cyfle cyfartal i bawb, megis darparu hyfforddiant cydraddoldeb gorfodol a hyfforddiant rhagfarn anymwybodol.
- Cyfathrebu sut mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn cysylltu â chyflwyno'r cwricwlwm newydd i sicrhau bod addysg yn helpu Cymru i gyflawni ei nodau llesiant; gan gynnwys y rhan y gallai ysgolion, colegau a phrifysgolion ei chwarae wrth gyflawni amcanion llesiant lleol.
- Cydweithio â sefydliadau eraill y sector cyhoeddus, preifat a gwirfoddol i gefnogi addysgu a dysgu, darparu cyfleoedd profiad gwaith a phrentisiaethau.
- Creu llwybrau swyddi mewn ardaloedd lle na fu cyfle i symud ymlaen. Ystyriwch gyflwyno newid swydd i helpu pobl i symud ymlaen ac ennill sgiliau newydd.

Adnoddau / Gwybodaeth Defnyddiol

Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru

- [Addysg Addas ar gyfer y Dyfodol yng Nghymru](#)
- [Taith tuag at Gymru Lewyrchus](#) gan gynnwys
- [Sgiliau ar gyfer y dyfodol: annog sefydliadau i ddatblygu poblogaeth fedrus, addas ar gyfer newidiadau technolegol y dyfodol](#)

Llywodraeth Cymru

- [Adroddiad Adolygiad o Arloesi Digidol](#)

Arall

- [IPPR Adroddiad System sgiliau 21ain ganrif i Gymru](#)

Comisiynydd
**Cenedlaethau'r
Dyfodol**
Cymru

**Future
Generations**
Commissioner
for Wales

